

● SOCIALNA POLITIKA NI DOBRODELNIŠTVO! ODPRAVILI SMO SE PO POTEH AKCIJE KRANJSKIH KOMUNISTOV

SENCE NA SONČNI SLIKI STAREGA MESTA

STRAN 8

NE POZABITE, DA DO 22. MARCA NI VEČ DALEČ!

KAJ BO TEDAJ – PREBERITE NA ZADNJI STRANI!

DE

1942 – TRIDESET LET – 1972

DELAVSKA ENOTNOST

11. MARCA 1972 – ŠT. 10 – L. XXIX

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljska banka

SEJA PREDSEDSTVA RS ZSS

Hitreje izboljševati življenjske in delovne razmere delavk

Sindikati so za odločnejše razreševanje vprašanj, ki preprečujejo uveljavljenje dejansko enakopravnega položaja žensk

M Mercator 461 PRODAJALN

vreme ni zanesljivo
zanesljiv je

indip

Družbeni položaj delavk

Izvleček iz uvodne besede Stjepana Šauberta na seji predsedstva RS ZSS

Proslavljanje osmega marca, kakršnega smo sicer navajeni, je predsedstvo RS ZSS minuli ponedeljek zamenjalo z delovno sejo. Zelelo je ugotoviti, koliko so dosedanja prizadevanja sindikatov prispevala k uveljavljanju dejanske enakopravnega položaja žensk v naši družbi in v čem naj bi svoje delo dopolnili, da bi naša družba ta že zdavnaj postavljeni cilj čimprej dosegla.

objavljamo v obliki komentarja na 10. strani naše današnje številke.

Ko je povzegal ugotovitve razprave, je Tone Kropušek dejal, da sindikati težijo k polni, produktivni zaposlenosti vseh Slovencev, moških in žensk, ki je tudi osnovni pogoj za njihovo enakopravnost. Sindikati so torej za polno zaposlenost žensk, ugotavljajo pa, da ob hitrem spreminjanju strukture proizvodnje področje ženskega zaposlovanja ostaja tradicionalno. Še vedno se poklici delijo na „ženske“ in na „moške“. Takšna delitev je tudi v nasprotju s potrebami gospodarstva, zaradi česar si bodo sindikati prizadevali za razširitev nomenklature poklicev, v katerih bodo delale tudi ženske. Ob tem pa sindikati niso za zaposlovanje žensk pod vsakršnimi pogoji; tu se začne njihova skrb – skrb za urejeno otroško varstvo, za družbeno prehrano, za reševanje stanovaljskih vprašanj, za omejevanje oziroma odpravljanje nočnega dela povsod, kjer ni nujno itd. Ta vprašanja – je poudaril

Tone Kropušek – moramo odločnejše in hitreje reševati in naša odločnost, da bomo to tudi dosegli, naj bo naša čestitka vsem delavkam za osmi marec.

M. P.

Slovenija je pri vrhu svetovne lestvice glede zaposlenosti žensk; to dokazuje visoko stopnjo njihove vključenosti v nacionalno gospodarstvo, hkrati pa opozarja na kritičnost položaja žene glede njene obremenjenosti. Žena je skoraj enakopravno prevzela breme gospodarske aktivnosti, zaradi tradicionalnih odnosov pa mora nositi tudi bremena svoje klasične funkcije doma in še odgovornost v zvezi z materinstvom in vzgojo otrok. Kot družba prepočasno premagujemo to tradicijo in njene posledice; račun za to plačuje žena, saj mora poleg redne zaposlitve opraviti še vrsto del, za katera smo pač na-

vajeni, da jih opravljajo žene. Pri tako visokem odstotku zaposlenosti žensk ni mogoče imeti tako nerazvitih funkcij družbe za razbremenitev žensk v gospodinjstvu in pri vzgoji otrok, kot jih imamo pri nas, ne da bi breme tega razkoraka nosile ženske same. Posledice se, zlasti na daljši rok, sicer razširijo na celotno družbo, vendar pa to ne zmanjšuje tistega neposrednega pritiska, ki ga čuti zaposlena žena.

(Nadaljevanje na 9. strani)

Mleko na zatožni klopi

● ZAKAJ MLEKA NI DOVOLJ IN ZAKAJ GA UVAŽAMO?

STRAN 4

FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO

Slovenija zavrača sedanji osnutek sklepov II. konference

Na četrtkovni seji komisije za organizacijsko kadrovske zadeve RS ZSS je bil na dnevnem redu predlog sklepov II. konference Zveze sindikatov Jugoslavije, ki ga je v začetku meseca dala v razpravo posebna delovna skupina za pripravo sklepov, imenovana v komisiji za organizacijsko politična vprašanja Sveta ZSJ. V Sloveniji pa je ta predlog sklepov bližnje konference Zveze sindikatov Jugoslavije naletel na ostro kritiko. Te pomsleke bi lahko na kratko povzeli z naslednjimi ugotovitvami: predlog dokumenta je zamagljen, mlačen in nemobilizatorski. Ko sestavljavci opredeljujejo vlogo sindikatov v sedanjem in prihodnjem trenutku, vse preveč izhajajo iz dosedanje prakse v delovanju sindikatov in organizacij vse preveč pojmujejo kot delo v forumih. Iz sklepov tudi ni dovolj razvidno, kaj pravzaprav hočemo doseči z II. konference Zveze sindikatov Jugoslavije.

Po oceni članov komisije za organizacijsko kadrovske zadeve RS ZSS sedanji predlog sklepov II. konference vse preveč omalovažuje nove razmere, ki so nastale z uveljavitvijo ustavnih sprememb, odmika pa se tudi od sklepov in ugotovitev II. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. In slednjič — očitno

je, da so se sestavljavci poskušali na prikrit način odmakniti od načel organiziranosti sindikatov, ki jih je v statutu uzakonil VI. kongres ZSJ in kot so jih uzakonili republiški statuti Zveze sindikatov in posebnih sindikatov. Od tod tudi enotna ocena članov komisije, da bi sprejem tega dokumenta, kot ga je ponudila delovna skupina za pripravo sklepov II. konference ZSJ, pomenil korak nazaj v delovanje sindikatov. V komisiji za organizacijsko kadrovske zadeve RS ZSS so se zato odločili predložiti lastne teze za sklepe II. konference ZSJ, ki pa temelje na osnovnem izhodišču, da so sindikati le politično organizirana baza, torej politično organiziran delavski razred. Zavaljo tega tudi sindikatom ni potrebna nikakršna oblast niti je nočejo z nikomer deliti, saj oblast pripada delavcem, ti pa jo uresničujejo skozi celoten družbenopolitični sistem. Te teze za sklepe II. konference bodo predstavniki slovenskih sindikatov že v ponedeljek predložili članom komisije za organizacijsko politična vprašanja Sveta ZSJ, po potrebi pa tudi predsedstvu Sveta ZSJ, ki se bo prav tako sestel v bližnji prihodnosti.

nn

RAVNE NA KOROŠKEM

Zasebniki žele v sindikat

Občinski sindikalni svet Ravne na Koroškem je pred časom pripravil sestanek z zasebnimi obrtniki in z delavci, ki so pri njih zaposleni. Razpravljali so o določbah kolektivne pogodbe, ki sta jo podpisala republiški odbor Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije, katere namen je urediti odnose med zasebnimi delodajalci in pri njih zaposlenimi delavci.

Po zadnjih podatkih je na področju občine Ravne na Koroškem 85 zasebnih obrtnikov, ki zaposlujejo kakih 120 delavcev. Na posvetovanje, ki ga je sklical ravenski občinski sindikalni svet, je prišla tretjina vseh zasebnih obrtnikov. V razpravi niso imeli bistvenih pripomb na določbe kolektivne pogodbe. Povedali so, da večina zasebnih obrtnikov že zdaj ureja odnose tako, kot jih določa kolektivna pogodba. Bistvenih odstopanj ni — izjema pri tem so frizerji — večina že izplačuje takšne osebne dohodke, kot jih predvideva kolektivna pogodba. Torej težav pri uresničevanju določb kolektivne pogodbe v glavnem ne bo, saj si tudi zasebni obrtniki želijo, da bi bili odnosi z delavci kar najbolj urejeni.

Zelijo si le, kar so na posvetovanju posebej poudarili, da bi davčna uprava pri odmeri obveznosti vendarle upoštevala takšno višino osebnih dohodkov za zaposlene delavce, kot je predvidena s pogodbo.

Sicer pa je več obrtnikov izrazilo željo in pripravljenost, da bi se včlanilo v Zvezo sindikatov. To so predvsem tisti zasebni obrtniki, ki so bili pred tem zaposleni v delovnih organizacijah v družbenem sektorju. Za stališče o tem bo predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta Ravne na Koroškem vprašalo Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije. (mA)

V pripravi na konferenco

Na konferenci bodo goriški sindikati govorili predvsem o prizadevanjih za stabilizacijo gospodarstva in z njo povezanim standardom zaposlenih, o uveljavljanju ustavnih dopolnil, o izpopolnjevanju sistema samoupravnega sporazumevanja ter o pripravah na volitve v letu 1973 ● Kaj je pokazala analiza o položaju delavcev z najnižimi osebnimi dohodki

Svet Zveze sindikatov Nova Gorica se je sestel na razširjeni seji v torek, da bi sprejel odločitev o konferenci Zveze sindikatov te občine, obravnaval analizo o položaju delavcev z najnižimi osebnimi dohodki in prislusnih poročilu o delovanju in problemih službe pravne pomoči pri ObsS Nova Gorica. Tokrat poročamo samo o prvih dveh točkah dnevnega reda.

Udeleženci seje so se spoznavali, naj bi bila konferenca 17. marca. Na njej ne bi govorili o dosedanem delu goriških sindikatov, ker bodo kritični presoji tega dela namenili eno prihodnjih sej sveta Zveze sindikatov Nova Gorica. Zato pa naj bi konferenca spregovorila predvsem o bodočih nalogah. Največje in tudi najbolj odgovorne so te naloge predvsem na štirih področjih: stabilizacija gospodarskih gibanj in s tem povezan življenjski in družbeni standard zaposlenih, uveljavljanje ustavnih dopolnil v praksi, izpopolnjevanje sistema samoupravnega sporazumevanja in, slednjič, priprave na skupščinske volitve v letu 1973.

KAJ JE POKAZALA ANALIZA?

Kot je pokazala razprava ob drugi točki dnevnega reda, bodo goriški sindikati marsikatero stališče in napotek za bližnjo konferenco lahko črpali iz analize o položaju delavcev z najnižimi osebnimi dohodki.

Ta analiza je pokazala, da je pri 17000 zaposlenih še marca 1970. leta prejelo manj kot tisočaka na mesec 30,7 % delavcev. Sindikalni akciji za minimum 800 in kasneje za minimum 1000 din na zaposlenega mesečno z ene strani, po drugi strani pa splošna gospodarska in druga gibanja so pripomogli, da so se razmere do konca minulega leta bistveno popravile, saj je manj kot 1000 din zaslužilo le še 2,5 % zaposlenih ali kakih 400 delavcev. Ocene izplačil po samoupravnih sporazumih in po zaključnih računih za leto 1971 nadalje kažejo, da trenutno največ dober odstotek vseh zaposlenih ali kakih 200 delavcev še prejema manj, kot zahtevajo sindikati. Večino med njimi predstavljajo delavci, zaposleni v družbenih dejavnostih.

Ko so goriški sindikati analizirali položaj delavcev z najniž-

jimi zaslužki, so ugotovili, da praktično nihče izmed njih ob polnem delovnem času ne prejema manj kot 800 din mesečno. Nasploh pa do 1000 din mesečno prejemajo zvečine mladi delavci, saj je kar polovica vseh mlajših od 20 let, 63 % vseh je še samskih, 52 % pa z nedokončano osnovno šolo. Več kot polovica teh delavcev stanuje izven centrov — po vaseh. Lastno stanovanje ima ali pa živi skupaj s starši 68 % delavcev, ki zaslužijo manj kot 1000 din mesečno. Tri četrtnine teh delavcev se ukvarja z dopolnilnim delom, da se lahko preživijo. Zato ne preseneča podatek, da je letni dopust izkoristilo za dejanski počitek manj kot polovica delavcev z zaslužkom pod 1000 din mesečno.

KAKO POMAGATI?

Minimalni zaslužek 1000 din mesečno ne predstavlja več realne meje osebnega dohodka, ki naj bi zagotavljal preživljanje zaposlenega delavca in njegove družine. Zato bi, tako so poudarili na seji sveta Zveze sindikatov v Novi Gorici, ta minimum morali valorizirati najmanj za višino zvišanih življenjskih stroškov v minulem letu, torej vsaj na 1200 dinarjev. V tem trenutku, ko se slovenski sindikati še niso odločili za zvišanje spodnje meje zaslužkov, naj bi tako stališče zastopale osnovne sindikalne organizacije — vsaka v svoji delovni skupnosti in upoštevajoč realne možnosti. Eno od trenutnih možnosti pomeni zoževanje razponov v interni delitvi v prid nekvalificiranih in priučenih delavcev. Udeleženci razširjene seje sveta Zveze sindikatov Nova Gorica pa so se zavzeli tudi za to, da bi čimprej sprejeli celovit socialni program, ki bi razen drugega — vsaj sedanjim in bodočim otrokom omogočil kar najbolj enakopraven vstop v življenje in tako pomenil dolgo ročen poseg v našo družbo tudi na področju odpravljanja korenin socialnega razlikovanja. Z druge strani pa goriški sindikati terjajo takojšnjo rešitev problemov tistih panog, zlasti rudarstva in železnice, ki morajo svojo minimalno akumulacijo po sili razmer graditi na prekomernem izčrpanju zaposlenih.

-mG

NA LINIJI
323-554

RAVNE NA KOROŠKEM

Predstavniki sindikalnega odbora sklopa mehanskih obratov Železarne Ravne na Koroškem so zadnjo soboto, 4. marca, obiskali brate Zorko v Loki pri Žusnu in jim izročili prispevek zaposlenih iz mehanskih obratov ravenske železarne.

Zaposleni iz mehanskih obratov Železarne Ravne na Koroškem so na pobudo sindikalne organizacije zbrali za tri brate Zorko iz Loke pri Žusnu na Kozjanskem, ki so tragično izgubili starše, 4000 dinarjev.

(ma)

Imenovanje komisij

V republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije utrjujejo svojo organizacijo in delovanje

Svojo zadnjo sejo je predsedstvo republiškega odbora Sindikata gradbenih delavcev Slovenije posvetilo predvsem utrjevanju organizacije in delovanja odbora, obenem pa je pretreslo doslej opravljeno delo odbora. Predsedstvo je tudi naslovilo na osnovne organizacije sindikata odprto pismo, v katerem jih poziva, naj se zavzamejo, da že ob marčnem obračunu osebnih dohodkov ne bi bilo več nobenega delavca, ki bi za normalno opravljeno delo in v rednem delovnem času prejemal manj kot 1000 dinarjev osebnega

dohodka. Hkrati je predsedstvo pozvalo vse osnovne organizacije, naj temeljito in kritično obravnavajo razmere povsod, kjer tega cilja sindikatov ne bi uresničili, predvsem pa naj poskušajo ugotoviti vzroke za to.

Po sklepu kongresa bo pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev samostojno delovalo osem komisij, ki štejejo od 5 do 10 članov. To so: komisija za pospeševanje razvoja slovenskega gradbeništva, komisija za šport in rekreacijo, komisija za družbeno-socialna vprašanja, komisija za samoupravno sporazumevanje, komisija za organizacijsko kadrovska vprašanja, komisija za delo v tujini, komisija za informiranje in komisija za samoupravne odnose. Zanimivo je, da se republiški odbor pri sestavljanju komisij ni držal stroge pripadnosti temu posebnemu sindikatu, saj je povabil k sodelovanju tudi nekatere tovariše, ki so formalno vključeni v druge sindikate. To je vsekakor zanimiv poskus, da dela sindikata ne bi

utesnjevali v toge meje panoge oziroma dejavnosti, čeprav bo seveda možno šele čez čas izreči sodbo o njegovi uspešnosti.

Kar zadeva izpolnjevanje delovnega programa, pa je predsedstvo ugotovilo, da so dosedanja prizadevanja veljala predvsem utrjevanju osnovnih organizacij sindikata, k čemur so v marsičem pripomogli pred davnim organizirani bazenski posveti. Ob tem je bila na seji izrečena misel, da bi veljalo v prihodnje temeljito analizirati tudi delovanje medobčinskih odborov, predvsem pa proučiti njihovo povezovanje z osnovnimi organizacijami sindikata. Kot prioritetni pa se zastavljata zlasti dve nalogi: dogovor o tem, kako se organizirati in kako zasnovati aktivnost pri uresničevanju ustavnih dopolnil, v občinah pa z vsemi prizadetimi dejavniki organizirati razgovore, kako programirati razvoj gradbeništva in kako premagati prepreke, ki se že zdaj očitno kažejo na tej razvojni poti. nn

S SEJE PREDSEDSTVA RO SINDIKATA DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH SLOVENIJE

Akcijski program V PRAKSI

Člani predsedstva RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije so na zadnji seji, bila je prejšnji petek, najprej obravnavali potek akcij, sprejetih s programom republiškega odbora. Ob tem so še zlasti ugotovili in poudarili naslednje:

— v srednjeročnem načrtu gospodarskega razvoja SR Slovenije bi morali ne le zapisati, da je nujno čimprej izoblikovati slovensko prometno politiko, temveč izoblikovati kar najbolj konkretno vsebino te politike;

— republiški odbor je že izpolnil svojo dolžnost in pristojnim organom predložil predlog za spremembo zakona o javnih cestah;

— RO ostaja pri svojem stališču, sprejetem na zadnjem kongresu sindikata delavcev v prometu in zvezah, naj bi namreč v naši republiki ustanovili poseben organ — sekretariat — za promet. Praksa bo nedvomno potrdila pravilnost tega stališča, s katerim pa se pristojni republiški organi za zdaj ne strinjajo;

— republiški odbor naj po že zastavljeni poti nadaljuje s pripravo gradiva v zvezi s spremljanjem uresničevanja samoupravnih sporazumov v prometu in zvezah.

V nadaljevanju seje pa so člani predsedstva razpravljali še o problematiki kadrov in o izobraževanju v delovnih organizacijah prometa in zvez Slovenije. Ugotovili so, da pripravljena analiza, ki temelji na anketiranju 40 delovnih organizacij, predstavlja solidno osnovo za temeljitejšo razpravo o teh zadevah. V ta namen so tudi „rezervirali“ prvo naslednjo plenarno sejo republiškega odbora, ki bo naslednji mesec.

-mG

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Sem v rednem delovnem razmerju, vendar ne s polnim delovnim časom; delam namreč le 5 ur dnevno, tako da znaša moja tedenska obveznost 30 namesto 42 ur. Ker mi po mojem mnenju podjetje krati določene pravice, me zanima, ali imam kot delavka, ki je zaposlena z več kot polovičnim delovnim časom, pravico do 30-minutnega odmora med delom, do letnega dopusta; prav tako me zanima, kako se mi ta čas zaposlitve šteje v pokojninsko dobo, ter ali imam pravico do otroškega dodatka. M. N. — PIRAN

ODGOVOR:

Po čl. 42 temeljnega zakona o delovnih razmerjih gre do delavcu, ki dela najmanj polovico polnega delovnega časa, vse pravice po delu in iz dela v delovni organizaciji, ki jih določa ta zakon in ki jih določajo statut in drugi splošni akti. Obseg pravic, ki jih uveljavlja delavec glede na dolžino delovnega časa oziroma glede na delovni prispevek, je odvisen od dolžine delovnega časa in doseženih delovnih uspehov. Tako bo, na primer, vaš osebni dohodek sorazmeren s časom, ki ste ga prebili na delu, in sorazmeren z uspehom dela. Pri tem naj omenimo, da daje omenjeni zakon delavcu možnost, da dela hkrati v več delovnih organizacijah in na ta način doseže poln delovni čas. Če imate možnost zaposlitve še v kateri

drugi delovni organizaciji s krajšim delovnim časom, se lahko zaposlite, tako da dosežete skupaj polni delovni čas. Na vprašanja, ki jih zastavljate glede na to, da ste zaposleni z več kot polovico delovnega časa, naj povemo, da nimate pravice do 30-minutnega odmora, saj gre ta pravica le delavcu, ki dela med dnevom z enkratnim polnim delovnim časom. Glede letnega dopusta vam ta pravica gre, seveda pa je trajanje določeno z ustreznim določilom pravilnika vaše delovne organizacije. Pokojninska doba se šteje sorazmerno s časom zaposlitve ali se vam ustrezno preračuna. Glede otroškega dodatka naj povemo, da gre le delavcem, ki so zaposleni s polnim delovnim časom. Morda bi se vam prav glede na pravice iz socialnega zavarovanja izplačalo zaposliti s polnim delovnim časom, kar pa lahko dosežete z že omenjeno dopolnilno zaposlitvijo.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

Njihovih šest točk

Postojnski sindikati so na zadnji konferenci precej razpravljali o uresničevanju svojega akcijskega programa, še zlasti pa o nalogah, ki jih čakajo v prihodnje. Z vsebinskega stališča ta njihov program predstavlja nekaj sistem šestih točk, ki so za sindikalne organizacije na tem območju trajno aktualne.

Na prvo mesto postavljajo postojnski sindikati naloge v zvezi z razvojem samoupravljanja in uveljavljanjem ustavnih dopolnil. Tako bodo skupaj s Konferenco ZKS Postojna pripravili temeljito analizo o stopnji razvojni samoupravljanja v občini. Hkrati bodo ocenili tudi vsebino samoupravnih aktov delovnih organizacij. V zvezi z nalogami s tega področja naj omenimo še analizo statusa dislociranih obratov v občini ter ponovno razpravo o temeljnih organizacijah združenega dela v podjetjih Javor, Nanos, Gozdno gospodarstvo in ŽTP Ljubljana - Transportno podjetje Po-

stojna, ki so največje delovne organizacije v občini.

Problematika samoupravnega dogovarjanja in družbenega usmerjanja delitve dohodka in osebnih dohodkov pomeni drugo točko akcijskega programa. Tako pripravljajo postojnski sindikati že v kratkem sestanek s predstavniki vseh institucij, ki financirajo posamezne družbene dejavnosti. Na tem sestanku naj bi se dogovorili o enotnem financiranju delovnih organizacij družbenih dejavnosti, še zlasti pa o kar najbolj enotnem vrednotenju dela, ki ga opravljajo zaposleni v družbenih dejavnostih.

Vprašanja v zvezi s standardom delovnih ljudi in urejanjem delovnih razmer predstavljajo tretjo točko akcijskega programa. Skladno s tem programom bo občinski sindikalni svet v naslednjem obdobju ugotovil, kakšen je življenjski standard štiričlanske družine in v zvezi s tem minimalni dohodek te družine. Zavzemal pa se bo tudi za to, da po nobenem samoupravnem sporazumu za normalno delo v rednem delovnem času ne bi bilo osebnega dohodka pod 1000 dinarjev mesečno.

Četrta točka akcijskega programa postojnskih sindikatov govori o sindikalnem organiziranju delavcev pri zasebnih delodajalcih. Najvažnejšo nalogo s tega področja pomeni akcija za usklajevanje delovnih pogojev delavcev pri zasebnikih s kolektivno pogodbo za delavce obrti in gostinstva, ki sta jo podpisala RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti in gospodarska zbornica SRS.

Kadrovsko politiko in izobraževanje obravnava peta točka akcijskega programa. V njej je med drugim rečeno, da bosta ObSS Postojna in občinski komite ZKS Postojna nosilca kadrovske politike na podlagi resolucije skupščine SRS o kadrovski politiki. Pri skupščini občine Postojna pa je že bila ustanovljena komisija, ki bo pripravila gradivo za izdelavo programa kadrovske politike v občini in gradivo za družbeni dogovor o tej politiki v občini. Sicer pa se bodo sindikati zavzemali za nadaljnje sistematično izobraževanje članov samoupravnih organov in članov družbeno-političnih organizacij, še posebej tistih, ki delajo v sindikatih.

Zadnja točka akcijskega programa postojnskih sindikatov pa zadeva vprašanja pri uveljavljanju stabilizacije v gospodarstvu, predvsem pa uresničevanje stabilizacijskih programov delovnih organizacij ter lansko ter tekoče gospodarjenje podjetij. Pri ocenjevanju gospodarjenja v delovnih organizacijah postojnske občine pa nameravajo še posebno pozorno obravnavati problematiko obrti, ki že leta zaostaja za drugimi panogami gospodarstva. —mg

diferencirana
uporabnost
baterij

ZMAJ

vam omogoča
optimalno
izkoriščanje energije

super

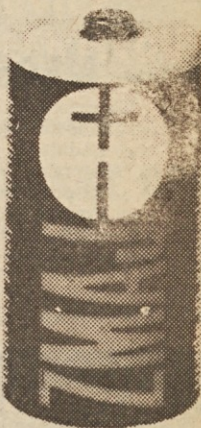
zlata — za zahtevne aparate

extra

srebrna — za navadne aparate

normal

črna — za razsvetljavo

O načinu dela in načelih organiziranja sindikatov

Pred II. konferenco Zveze sindikatov Jugoslavije

Teze za drugo konferenco Zveze sindikatov Jugoslavije posvečajo tem vprašanjem največje prostora. To je tudi razumljivo glede na temeljno vsebinsko opredelitev konference. V tem mojem zapisu se bom dotaknil samo nekaterih vprašanj, za katera menim, da morajo na konferenci dobiti bolj določne odgovore.

Povsem sprejemljivo je izhodišče, da je sindikat delavska razredna organizacija in prav zaradi tega tudi enotna organizacija delavskega razreda in delovnih ljudi. Enotnosti organizacije od osnovne sindikalne organizacije pa do njene vrha v federaciji po mojem ni mogoče omenjati le preko sistema organiziranosti, temveč predvsem preko demokratično dogovorjenih programskih izhodišč in konkretnih političnih akcij. Ta ugotovitev ni nova, saj je bila v sindikatih Slovenije močno prisotna v konkretni praksi od VI. kongresa stališča in svoja merila. Tudi sam sem sicer pristaš samostojnega sindikata v našem samoupravnem sistemu, samo-

čin oblikovanja politike sindikatov Jugoslavije kot enotne organizacije pomeni novo kvaliteto.

Sledeč temu načelu, je v tezah za drugo konferenco povsem pravilno ugotovljeno, da je pomemben pogoj za uspešno delovanje zveznih organov sindikatov v sedanjih razmerah njihovo konstituiranje po paritetnem delegatskem sistemu. To načelo zagotavlja polno enakopravnost republiških in pokrajinskih sindikalnih organizacij, hkrati pa preprečuje možnost preglasovanja. Uresničevanje enakopravnosti republiških in pokrajinskih sindikalnih organizacij zahteva bistvene spremembe v metodah dela zveznih organov. To zahteva medrepubliško dogovarjanje o slehernem vprašanju, zahteva sporazumevanje na temelju resnično spoznanih problemov v posameznih okoljih in s tem uveljavljanje solidarnosti pri vprašanih, ki so odločilnega pomena za celotni delavski razred Jugoslavije. To hkrati terja tudi stalno izpopolnjevanje metod dela v republiških in pokrajinskih sindikalnih organizacijah. Republiške delegacije v zveznih organih morajo biti vključene v oblikovanje politike na vseh ravneh v republiki. Pri takšnem načinu dela ne bo potrebe po „prisilni“ monolitnosti republiške delegacije.

Zame je torej nesprejemljivo stališče v tezah, da je treba prisilno monolitnost republiških delegacij in s tem tudi blokiranje dela zveznih organov sindikata med drugim preprečevati s tesnejšo povezavo s članstvom in s tem, da bo članstvo pritegnjeno k oblikovanju stališč zveznih organov sindikata. To bi v določenem smislu pomenilo nezaupnico republiškim in pokrajinskim organizacijam. Zvezni organi naj s svojimi metodami dela omogočajo, da bo v organih sindikatov na vseh ravneh navzoča resnična demokratičnost v oblikovanju stališč, da bo podana možnost vplivanja najširšega dela članstva. Pri takšni delovni metodi je odveč bojazen pred prisilno monolitnostjo republiških delegacij.

Teze spodbujajo tudi razmišljanja o mnogih drugih vprašanih s področja organizacije in metod dela. Omeniti želim samo še vprašanje, kako usposobiti sindikalno organizacijo za samostojno akcijo in vprašanje informiranja. Pri obeh vprašanih ostajajo po mojem mnenju teze preveč abstraktne, ne odpirajo ustreznih rešitev. Menim, da ni dovolj zagotavljati, če republiški in pokrajinski sindikati zagotavljajo pomoč in podporo vsem tistim sindikalnim organizacijam v delovnih organizacijah in občinah, ki so premalo samostojne v odnosih do vodilnih struktur in organov oblasti. Že v svojem prvem prispevku sem govoril o enotnosti sindikalne organizacije, danes pa poudarjam, da rešitev ni le v pomoči posameznim organizacijam, temveč predvsem v zagotavljanju programske in akcijske enotnosti organov sindikatov in zveze sindikatov na vseh ravneh in v stalnem preverjanju uresničevanja dogovorjenih akcij. S tem pa seveda ne odklanjam konkretne pomoči sindikalnim organizacijam. Menim celo, da bi morala biti večja in neposrednejša, predvsem kar zadeva občinske organe sindikatov in zveze sindikatov.

Glede informiranja pa menim, da ni dovolj samo zgraditi splošno veljaven sistem informiranja, ki bo omogočil skladno in hitro pretakanje informacij od spodaj navzgor in obratno. Tak sistem lahko sicer odlično deluje, vendar največkrat ne doseže zaželenih ciljev. Menim, da mora vsako politično akcijo spremljati konkreten program informiranja; prvič zato, da angažira članstvo za politično akcijo, in drugič, da preverja njeno učinkovitost, njene rezultate.

Pristavil bi še, da bi morali v pripravah na drugo konferenco ZSJ spregovoriti predvsem tovariši iz delovnih organizacij o tem, kako si zamišljajo učinkovito delovanje osnovne sindikalne organizacije, upoštevaje pri tem načelo, da naj bi sindikat deloval v sleherni temeljni organizaciji združenega dela.

PIŠE: JOŽE MAROLT

stojnega v uresničevanju dogovorjenih nalog in ciljev, ne pa deklarativno samostojnega. Imam skratka vtis, da teze premalo poudarjajo delovno samostojnost. S tem želim posebej poudariti, da nam organizacija sindikatov (tudi samostojna) ne sme biti cilj, temveč sredstvo boja, s pomočjo katerega se delavski razred organizirano bori za uresničevanje svojih kratkoročnih in dolgoročnih interesov.

Na drugi konferenci ZSS smo obširno govorili o političnih ciljih in nalogah ter o načinu njihovega uresničevanja. Ta vprašanja so bila ponovno prisotna na zadnjih seminarjih za občinska vodstva ter na regionalnih aktivnih komunistov, ki delajo v vodstvih sindikalne organizacije. Ugotavljali smo, da imajo člani sindikalne organizacije enotne splošne cilje in da se o teh ciljih dogovarjajo v organih in organizacijah, ki sestavljajo ZSS. Sindikati posameznih dejavnosti (strokovni sindikati) pa imajo hkrati svoje posebne cilje in naloge, ki so sestavni del enotnih ciljev, usklajenih z enotnim programom. Naloga teh sindikatov je torej, da uresničujejo svoje in skupne cilje. Ta naloga izvira iz enotnih interesov delavskega razreda, čeprav se ti interesi kažejo v različnih oblikah na različnih področjih ali dejavnostih. Sindikati, organizirani v zvezo sindikatov, so torej dejanske družbene integracije vseh delovnih ljudi. Zadovoljevanja posamičnih ciljev v sindikatih ni mogoče zahtevati na škodo interesov drugih delov članstva. To terja in bo terjalo določeno omejevanje pri iskanju rešitev za zadovoljevanje vsakdanjih potreb. Samo tako se bomo sindikati lahko uveljavljali kot dejavni uresničevalci solidarnosti delovnih ljudi, kar je po mojem prepričanju realna pot za družbeni napred vseh dejavnosti.

V pripravah na konstituiranje republiških organizacij sindikatov in zveze sindikatov smo menili, da se zavoljo posebnosti nacionalnega razvoja in posebnih interesov naroda v sindikatih ne moremo odreči uresničevanju nacionalnih interesov. Menili smo, da je zadovoljevanje teh interesov pogoj za enakopravno sodelovanje v večnacionalni skupnosti. Iz tega izhajajoča večja avtonomnost republiške organizacije pomeni vsakodnevno potrebo, da se interesi članstva in vseh organizacij sindikatov in zveze sindikatov usklajujejo in konstituirajo na ravni republike, hkrati kot nacionalna — republiška politika sindikatov in kot del politike sindikatov Jugoslavije. Menimo, da prav ta na-

Bo predsedstvo SFRJ presekalo vozelo?

Razrešitev znanega „železniškega spora“ o prevozu železove rude iz Bakra v Avstrijo se nikamor ne premakne. Potem ko so vsi neposredno prizadeti povedali svoje mnenje, potem ko so Skupnost jugoslovanskih železnic, Gospodarska zbornica SRS in RO sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije obsodili ravnanje ŽTP Zagreb in njegovih poslovnih partnerjev, ki za zdaj uživajo le podporo Gospodarske zbornice SR Hrvaške, noben družbeni ali državni organ noče ali ne more zadeve dokončno razčistiti. Še več: vzbujajo se občutki, da si pristojni organi to neljubo zadevo podajajo iz rok v roke v upanju, da se bo nekako že razrešila. Dokaz tej trditvi je tudi odgovor zveznega sekretarja za promet Blagoja Popova na poslansko vprašanje v zvezni skupščini, ko je med drugim izjavil, naj bi zadevo razrešili v Skupnosti jugoslovanskih železnic. Znano pa je, o tem smo že pisali tudi v našem listu, da Skupnost JZ nima na voljo sredstev, s katerimi bi lahko vplivala na razrešitev omenjenega spora, ki ne škoduje samo ŽTP Ljubljana, temveč jugoslovanskim železnicam kot celoti.

O razrešitvi „železniškega spora“ so prejšnji petek vnovič razpravljali na seji predsedstva RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije. Ponovili so že znano stališče, da obsojajo rušenje enotnosti sistema in omrežja jugoslovanskih železnic, kar se v navedenem primeru očitno dogaja. Na vse organe, ki lahko vplivajo na ureditev tega problema, so hkrati naslovili zahtevo, da nemudoma poiščejo rešitev. Če taka rešitev ne bi bila vsaj predlagana, če že ne tudi sprejeta do prve naslednje seje izvršnega odbora zveznega odbora Sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije — seja je napovedana za 15. marec — bo republiški odbor na tej seji predlagal, naj zvezni odbor sindikata delavcev v prometu in zvezah posreduje Predsedstvu SFRJ predlog, po katerem naj bi ta organ posegel v zadevo in presekala ta godišnji vozelo.

M. GOVEKAR

Kaj po blokiranju računov?

Predsedniki osnovnih organizacij sindikata elektrogospodarskih podjetij o razmerah, ki so nastale z uredbo sekretariata za finance o načinu vplačevanja sredstev za financiranje elektrogospodarskih podjetij

Ob koncu februarja so se sešli v Šoštanju predsedniki osnovnih organizacij sindikata iz delovnih organizacij s področja proizvodnje in prenosa električne energije. Govorili so zlasti o dveh vprašanih, ki v zadnjem času težita slovensko elektrogospodarstvo, in sicer o gospodarskem stanju elektrogospodarstva in odločitvi verificacijske komisije, da samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v elektrogospodarstvu ne dovoli vpisati v register samoupravnih sporazumov.

O ekonomskem položaju slovenskega elektrogospodarstva razpravljamo že precej časa. Vse slovenske elektrogospodarske delovne organizacije so poslovanje v letu 1971 zaključile z izgubo. Po mnenju predstavnikov sindikata slovenskih elektrogospodarskih organizacij je nezavidljiv ekonomski položaj te gospodarske dejavnosti med drugim tudi posledica prenizko

določene nove cene električne energije.

Slovensko elektrogospodarstvo je komajda še likvidno. Delovne organizacije so doslej uspele poravnati le najnujnejše obveznosti, niso pa mogle deponirati tudi denarja za redno odplačevanje anuitet.

Pred nedavnim pa je izšlo navodilo sekretariata za finance o načinu vplačevanja sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, ki med drugim določa, da morajo gospodarske organizacije izdati SDK tudi naloge za plačilo teh obveznosti. To praktično pomeni, da bodo vse slovenske elektrogospodarske organizacije blokirane dalj časa, saj bo SDK vnovčevala te obveznosti v breme tekoče realizacije. Posledica tega bo, da bodo obveznosti v zvezi z deponiranjem sredstev izpolnjene, ne bodo pa poravnane vsaj najnujnejše obveznosti, ki zagotavljajo poslovanje posameznih naprav. Pri tem ne gre toliko za težave, ki bodo nastale zavoljo izplače-

vanja osebnih dohodkov zaposlenih v slovenskem elektrogospodarstvu, pač pa predvsem za težave, v katerih se bodo znašli slovenski premogovniki. Termoelektrarne, na primer, dalj časa ne bodo mogle plačevati premoga, čeprav si slovenski rudarji prizadevajo, da bi nakopali kar največ premoga in delajo tudi ob prostih sobotah in nedeljah, da bi zagotovili obratovanje termoelektrarn. Videti pa je pri tem treba, da ustvarijo premogovniki s prodajo termoelektrarnam blizu 40 % potrebne denarja za izplačilo rednih mesečnih osebnih dohodkov.

Predsedniki osnovnih organizacij sindikata so na sestanku v Šoštanju poudarili, da ne prevzamejo nobene odgovornosti za razmere, ki utesnejo nastati zavoljo tega, ker elektrogospodarstvo, predvsem pa termoelektrarne, zaradi blokiranja žiro računov ne bodo mogle poravnati obveznosti do dobaviteljev. M. L.

NOV OBRAT BPT
TRŽIČ

Bombažna predilnica in tkalnica iz Trziča je te dni odprla v vasi Hrib v Loškem potoku pri Ribnici svoj prvi obrat izven Trziča. V novem obratu, ki je v preurejenem združenem domu, bo 30 delavk izdelovalo posteljno perilo. Delavke so pričeli priučevati za to delo že novembra lani in so zdaj toliko usposobljene, da je redna proizvodnja že normalno stekla. Bombažna predilnica in tkalnica iz Trziča pa namerava obrat v Loškem potoku še razširiti, saj je na tem področju še veliko žen in deklet, ki čakajo na zaposlitev.

(mž)

(ž)

Ali je usmerjanje delitve učinkovito?

Predsednik GZ Slovenije Leopold Krese: Poraba vseh oblik se za zdaj še ni toliko zmanjšala, da bi vplivala na proizvodnjo in na promet dobrin!

„Zaostritev v procesu stabilizacije traja za zdaj še premalo časa, da bi lahko z gotovostjo ocenili realne učinke na tekoča gospodarska gibanja,“ je dejal v svojem uvodnem referatu na XI. zasedanju redne skupščine Gospodarske zbornice Slovenije njen predsednik Leopold Krese. Iz referata pa tudi iz razprave povzemamo, da zlasti na področju povpraševanja ni zaznati kakih bistvenih premikov; poraba vseh oblik se za zdaj še ni zmanjšala, da bi vplivala na proizvodnjo in na promet dobrin. V Sloveniji je bila januarja letos proizvodnja za 11,9 % višja od lanske. To pomeni, da za zdaj še ni mogoče govoriti o upadanju gospodarske aktivnosti, tembolj ker tudi naraščanja zalog ni opaziti. Razmeroma visok porast izpričujejo tudi investicije, čeprav niso bile vse izplačane, ker so plačniki ne-likvidni.

„Pripomniti pa moramo,“ je poudaril Leopold Krese, „da je stanje investicijskih izplačil v Sloveniji relativno boljše kot na drugih področjih Jugoslavije, po našem mnenju predvsem zaradi nekoliko večje politične discipline in delno izboljšane likvidnosti. Od lanskega januarja so se namreč sredstva na žiro računih slovenskih podjetij povečala za 37 %, v Jugoslaviji pa le za 29,7 %.“

REALNE IN SMOTRNE
INVESTICIJE

Gibanje investicij nas spodbuja k vprašanju, ali je to negativen ali pozitiven element za stabilizacijo našega gospodar-

stva, smo slišali na skupščini gospodarske zbornice. Ne bi se mogli brez pridržkov strinjati s tistimi, so menili mnogi razpravljavci, ki investicije kar počez označujejo za glavnega krivca inflacije v bližnji preteklosti. Bolj odločilno je vprašanje, kakšne so te investicije po kvaliteti in iz katerih virov se napajajo. Vsaj za veliko večino podjetniških investicij v naši republiki lahko trdimo, da so realne, pokrite s sredstvi in smotrne. Usmerjene so predvsem v takšne proizvodne zmogljivosti, ki praviloma – ob normalnih pogojih gospodarjenja – dajejo takojšnje neposredne učinke na domačem trgu in v izvozu. Take investicije pa ne morajo povzročiti inflacije. Lahko celo rečemo, da bi normalno rast slovenskega gospodarstva, zlasti njegovo postopno usmerjanje na mednarodni trg, zahtevalo še intenzivnejšo skupno investiranje.

KAKŠNO VLOGO SO
ODIGRALI SPORAZUMI?

Za stabilizacijo gospodarstva sta zato po oceni razpravljavcev na skupščini gospodarske zbornice mnogo pomembnejši in odločilnejši drugi dve obliki porabe: osebna poraba prebivalstva in splošna poraba. „Skrbi nas,“ je dejal Leopold Krese, „ker je poraba prebivalstva še naprej visoka, čeprav se je lanskega potrošniška mrzlica nekoliko polegla. Zlasti hitro rastejo dohodki – in to v vsej državi! V Sloveniji so, na primer, v zadnjih dveh letih porasli za 48 %, od tega v gospodarstvu za 47, v

negospodarstvu pa za 53 %.“

Zanimivo je pogledati, kakšno vlogo so pri tem odigrali samoupravni sporazumi? Znano je, da smo se do minule jeseni v Sloveniji razmeroma strogo držali omejitvene politike na področju osebnih dohodkov. V tromesečju julij–september minulega leta so bili v Sloveniji osebni dohodki le za 5,1 % višji od zadnjih dveh mesecev 1970. leta, torej absolutno in relativno manjši kot v vseh drugih republikah in pokrajinah. Ob sestavljanju ekonomske in proračunske politike za letošnje smo trdili, da ta uspeh dokazuje, da bi bilo mogoče z enako metodo krotiti neugodno rast osebnih dohodkov tudi v drugih republikah, kar bi bilo za stabilizacijo gospodarstva nujno. Hkrati pa je že tedaj postalo očitno, da bodo po sklenitvi samoupravnih sporazumov v Sloveniji te zavore tudi pri nas popustile in da bodo osebni dohodki v naši republiki do konca leta nadomestili svoj zaostanek v splošni inflacijski dirki. In res: v zadnjih treh mesecih minulega leta so osebni dohodki v Sloveniji porasli za 20,3 %. Tako smo se v pičlih štirih mesecih od septembra do decembra povzpeli za zadnjega na tretje mesto med republikami. To gibanje se nadaljuje še v januarju.

„Resno se moramo vprašati, ali ni taka dinamika v popolnem nasprotju s stabilizacijo in ali je sedanja metoda družbenega usmerjanja delitve dovolj učinkovit instrument za usklajevanje osebnih dohodkov s produktivnostjo?“ se je v svo-

jem uvodnem referatu vprašal Leopold Krese.

Vendar razprava na skupščini, ki so se je udeležili mnogi ugledni slovenski gospodarstveniki, ni dala pravega odgovora na omenjeno vprašanje.

NOVO VODSTVO
ZBORNICE

Na tokovski skupščini Gospodarske zbornice Slovenije so izvolili tudi novo vodstvo zbornice. Za predsednika je bil ponovno izvoljen LEOPOLD

KRESE, za profesionalna podpredsednika pa inž. JOŽE VALENTINČIČ in RUDI BABIČ, dosedanji direktor STT iz Trbovelj; mesta neprofesionalnih podpredsednikov pa bodo v prihodnji mandatni dobi zasedli: JOŽE HUJS direktor Iskrine tovarne Elektromehanika iz Kranja, SLAVKO HUMAR direktor trgovskega podjetja Nanos Postojna, in MIRKO ŽLENDER predsednik mariborske občinske skupščine.

NOVA KRETNICA
VALJČNE PROGE

Valjčne proge služijo transportu kosovnega blaga. Pogosto morajo biti transportni trakovi ločeni ali pa zbrani na enem mestu. Na teh ločitvenih mestih se namestijo kretnice. Če želimo večjo transportno storitev in če si svežnji hitro sledijo, mora biti omogočeno hitro prestavljanje kretnice. TRAPO – kretnica valjčne proge uresničuje ta namen.

Na temeljni plošči je več valjčnih prog, ki so montirane druga ob drugi. Vsak valj je nameščen v krivini, ki je postavljena na posebni sklepni zagodzi. Smiselno povezovanje svornikov s pomočjo premičnega mehanizma dovoljuje prestavljanje valjev v zaželeni transportni smeri. Valji se prilagodijo določenemu krivinskemu radiusu.

Vse blago, ki se transportira po normalnih valjčnih progah, nezadržno odteka.

Normalno dobavljamo kretnico z ročno prestavo. Opremljena je tudi z magneti in se lahko tudi električno prestavlja. Možna je tudi oprema s foto celicami in na ta način polno avtomatsko prestavljanje.

Lahko dobavimo kretnice do širine 800 mm. To so pravi sestavni elementi, ki se lahko namestijo v že obstoječe naprave. Z nabavo kretnice in njeno smiselno uporabo je storjen korak k polni avtomatizaciji transportnih poti.

ZATRPNE VALJČNE PROGE

so krožni verižni transporterji za kosovno blago, sestavljeni iz dveh paralelno tekočih verižnih prog, v katere so – poševno glede na smer transporta in v ozkih razmakih – nameščeni navadni tekalni valji.

Pri navadnem transportiranju imajo TRAPO zatrpne valjčne proge normalno funkcijo tekočega traku, torej transport od prodaje do odvzema ali od prevzema do izročitve.

Pri mehanizaciji transportnih poti pa je vendarle treba upoštevati, da pride zaradi nepravilnega odvzema do zastojev. Zastoji nastanejo tudi takrat, ko so tekoči trakovi postavljeni kot spojni element med strojnimi deli, stroji za pakiranje, polnjenje in etikiranje ipd. in imajo ti stroji različne učinke. Če se uporabljajo navadni tekoči trakovi, pride do velike obrabe pasu zaradi drgnjenja kosovnega blaga na traku. Zatrpna valjčna proga pri tem temeljito pomaga. Pri normalnem transportnem procesu se valji, ki so položeni v verige, ne vrtijo, ampak nosijo svežnje podobno kot gumijasti ali platneni pasovi. Če pa vendarle pride do zastojev, teče verižna proga dalje in nosilni valji pod svežnji se odvijajo, ne da bi pri tem prišlo do obrabe.

V nasprotju z valjčnimi progami ima zastojna valjčna proga to prednost, da ne potrebuje nobenega padca in se lahko postavi absolutno vodoravno.

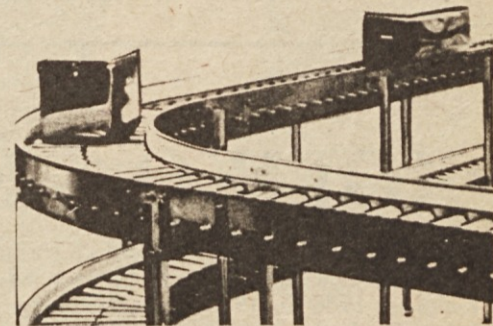
Proga transportira na obe strani, torej naprej in nazaj. Najlažji svežnji, lažji od 1 kg, kakor tudi težki svežnji, celo palete, obložene do 800 kg, se lahko transportirajo s TRAPO zatrpni valjčnimi progami.

Prav tako idealna je zatrpna valjčna proga kot delovna ali montažna proga. Zavoljo obdelave se lahko izdelek zadrži in odda na poljubnem mestu. TRAPO valjčna proga povezuje delovna mesta in izravnava različne delovne čase.

Te proge izdelujemo s širino traku od 200–600 mm in v dolžinah medosja od 1–100 m. Zatrpna valjčna proga je pri najmanjši potrebi energije med najbolj gospodarnimi transportnimi elementi za mehanizacijo transportnih poti.

V vseh podjetjih, ki prelagajo kosovno blago, naj bi razmislili o teh prednostih.

IBT-Elit TRBOVLJE INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA
TONČKE ČEČEVE 45

Kranj bo sredi tega leta dobil novo Merkurjevo blagovnico „Globus“. Nova trgovska hiša bo prav gotovo najmodernejša in največja v Kranju, saj bo imela dobrih 7.000 kvadratnih metrov prodajne površine, poleg tega pa še 5.000 kvadratnih metrov parkirno garažnih prostorov. Gradnja, začeli so jo pred poldrugim letom, bo veljala 36 milijonov dinarjev. Pozornost že sedaj vzbuja zunanost stavbe, ki je obložena s posebnim jeklom (kortem), ki do določene globine „rjav“, potem pa je skoraj trajen. – A. A.

Nadomestimo
zamujeno

Pod tem naslovom bomo v nekaj nadaljevanjih objavili feljton ALEKSANDRA PIPANA iz Tovarne avtomobilov Maribor, v katerem avtor opisuje, kako si v tej delovni organizaciji prizadevajo normirati inventivno dejavnost, s tem pa na stežaj odpreta vrata sleherni kreativni misli. Upamo, da bo ta prispevek spodbudil podobna prizadevanja tudi v drugih delovnih organizacijah.

Skoraj neverjetno, pa vendar je res, da se je pričelo organizirano racionalizatorstvo že pred dobrih 100 leti, točneje leta 1870 v Kruppovih tovarnah. Med drugo svetovno vojno pa se je sprožil pravcati plaz tehničnih in drugih inovacij; danes že govorimo o epohalnem tehničnem razvoju sveta. Vse to pa gre mimo nas, saj je danes Jugoslavija po številu izumov in tehnoloških iznajdb glede na število prebivalcev

na zadnjem mestu v Evropi! To ima in bo imelo neprecenljive negativne posledice na tehnični razvoj posameznih panog gospodarstva, kaj lahko pa tudi na razvoj celotne družbe.

To so porazne ugotovitve, ki pa so posledica predvsem veljavnega zakona o patentih in tehničnih izboljšavah iz leta 1960, katerega formulacije dušijo sleherni širše motiviranje inventivne dejavnosti, in pomanjkljivih pravilnikov o inventivni dejavnosti ali racionalizacijah v podjetjih. To ugotovitev potrjujejo tudi rezultati analize občinskega sindikalnega sveta Maribor in zveznega simpozija o izumiteljstvu in racionalizatorstvu, ki je bil lani v Mariboru. In slednjič, tudi III. kongres Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije je ovrednotil razmere na tem področju kot problem širšega družbenega pomena.

Občinski odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva v Mariboru si je že v letu 1965 zadal, da bo redno spremljal racionalizacije oziroma aktivnost na področju inventivne dejavnosti v podjetjih mariborske občine. Namen tako zastavljene naloge pa ni bil samo spremljati prizadevanja na tem področju, temveč tudi pospeševati zavzetost za inventivno dejavnost med najširšimi množicami zaposlenih. Zato je posebna komisija tega odbora izdelala leta 1966 vzorčni pravilnik, leta 1970 pa že drugi izpopolnjeni

vzorčni pravilnik o inventivni dejavnosti ter ga razposlala podjetjem v pomoč tistim, ki ga še niso imeli, drugim pa v primerjavo.

V Tovarni avtomobilov in motorjev Maribor nagrajujemo racionalizacije in druge koristne predloge po pravilniku že od leta 1958; toda na področju inventivne dejavnosti smo kljub temu dosegali skromne rezultate, čeprav bi lahko glede na kvalifikacijski potencial pričakovali bistveno več. Vse pogosteje smo ugotavljali, da nekaj ni v redu in da je premalo imeti samo pravilnik. Zato se je služba lotila revizije pravilnika o racionalizaciji, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih ter izdelala, upoštevaje določila vzorčnega pravilnika, osnutek novega pravilnika, ki pa prav tako ni zagotavljal pozitivne te dejavnosti. Delavski svet podjetja je na predlog sindikalne organizacije v tovarni zavrnil osnutek tega pravilnika. Čez dober mesec je izvršni odbor sindikalne organizacije TAM predložil novi osnutek pravilnika o inventivni dejavnosti organom samouprave podjetja.

Tako smo prišli do bistveno različnega osnutka, ki je z nekaterimi dopolnitvami prenesel javno razpravo v kolektivu. Z novim pravilnikom smo, upajmo vsaj, na stežaj odprli vrata kreativni misli in inventivnemu predlogu v našem podjetju.

NADALJEVANJE PRIHODNJIČ

AVTOMATIZIRANA
PROIZVODNJA

V Tovarni zidakov v Šoštanju, ki je obrat Rudnika lignita Velenje, že dvanajsto leto z uspehom uporabljajo pri proizvodnji zidakov odpadni elektrofiltrski pepel iz šoštanjske Termoelektrarne.

Z namestitvijo novih naprav so povsem avtomatizirali proizvodnjo in uvedli programiranje procesa tako, da se tovarna zidakov uvršča med visoko razvite industrije gradbenega materiala ne samo pri nas, pač pa tudi v Evropi. V slovenskih opekarnah, na primer, potrebujejo za letno proizvodnjo 1 milijon enot zidakov 8 delavcev, v Šoštanju pa le 1,6 delavca ali kar petkrat manj.

Pred rekonstrukcijo, leta 1969, so v Tovarni zidakov Šoštanj izdelali 21 milijonov enot zidakov, letos pa so s planom predvideli že proizvodnjo 40 milijonov enot zidakov. Ob maksimalnem izkoriščanju zmogljivosti pa bi bilo mogoče izdelati 60 milijonov enot.

(vš)

... v jugoslovanskih sindikatih

TUDI Z EKONOMSKIMI UKREPI

SVET ZSJ

Svet ZSJ je na zadnji seji razpravljal o glavnih vzrokih in problemih socialne neenakosti v naši družbi ter si pri tem prizadeval opredeliti akcijo sindikatov, da bi socialne razlike najbolj uspešno odstranili. Tako uvodna beseda sekretarja Sveta ZSJ Mustafa Pljakića kot tudi nekajurna razprava je opozorila na najrazličnejše pojavnosti oblike socialnih razlik, predvsem pa na vzroke, zavoljo katerih nastajajo.

Kar zadeva ekonomsko politiko — je bilo rečeno na seji Sveta ZSJ — vsebuje veliko elementov, ki posredno ali neposredno povzročajo nastajanje socialnih razlik. Zato je boj za enakopravnejše pogoje gospodarjenja ena najpomembnejših bitk za odpravo sedanjih razlik.

Zavoljo neenakomerne obremenitve posameznih delovnih organizacij, panog ali grupacij nastajajo odločilne razlike v materialnem in socialnem položaju posameznih delovnih razredov. Sistem postavlja delovno intenzivnost v veliko bolj neugoden položaj kot tiste z visokim organskim sestavom kapitala, s čimer ne zagotavlja prave socialistične solidarnosti, saj ne prispeva k uresničitvi načela, naj za splošne družbene potrebe največ prispeva tisti, ki ustvarjajo največji dohodek.

Nestabilna gospodarska gibanja so prav tako ugodna tla za poglabljanje socialnih razlik. Zavoljo neustrezne ekonomske politike se skoraj celoten splet ukrepov o cenah omejuje na občasne administrativne intervencije. Pri tem pa izgubljam pravo merilo vrednosti in ekonomski kriteriji so čedalje bolj izmalčeni. Zavoljo tega je tudi boj za stabilnejše pogoje gospodarjenja izredno pomemben v prizadevanjih za odpravo socialnih razlik, med drugim opozarja Svet ZSJ.

KAKO BOMO LETOS OBRAČALI DINAR

Kaže, da bo letos kreditno monetarna politika celo manj restriktivna kot lani ● Kar zadeva porabo, se ponavlja stara praksa: vsak kaže s prstom na drugega

Na zvezni ravni smo se dokončno dogovorili, kakšna naj bo letos naša kreditno-monetarna politika. Količina denarja v obtoku ne sme v primerjavi z letom 1970 narasti za več kot 12%. Narodna banka lahko natisne le kakih 5800 milijonov dinarjev osnovnega denarja. Če pa k temu dodamo še poštno hranilne vloge, ki jih sedaj spuščajo v promet, se bo gospodarstvo normalno oskrbovalo z emisijami denarja oziroma bo kreditno monetarna politika celo manj restriktivna kot lani. Znano je tudi, s kolikšno vsoto denarja bo razpolagala federacija in s kolikšno republike. Videti pa je, da je še vedno laže in bolj enostavno tiskati oziroma privijati ali odvijati davčne „pipe“, kot to vsoto razdeliti na vse porabnike in določiti delež, vlogo in naloge vsakega izmed njih.

Tudi največji dolžniki v naši družbi so že znani. Službi družbenega knjigovodstva se bo morala celo posrečiti najti dve „izgubljeni“ milijardi, ki jih gospodarstvo in banke iščejo, negospodarstvo pa ne prizna kot dolg. Ni pa še jasno, kako bo s tistimi 7,5 milijarde dinarjev, ki jih negospodarstvo sicer prizna kot svoj dolg, ni pa znano, kako ga namerava poravnati. Predstavniki negospodarstva sicer obljublajo, da bodo plačali gospodarstvu letos približno 6 milijard dinarjev. Verjetno pa tega ne bodo storili;

če bi negospodarstvo imelo denar, bi že do sedaj plačalo svoje dolge, naj ga zakon k temu sili ali ne. Negospodarstvo namreč ni plačalo dolgov zato, ker ni imelo denarja; od kod naj bi torej naenkrat dobilo 6 milijard dinarjev?

Še vedno tudi ni jasno, kdo naj prvi začne varčevati. Na zvezni ravni sodijo, da bi moralo biti težišče prizadevanj za zmanjševanje izvenproračunske porabe na republiških oziroma občinskih ravneh, čeprav se še vedno največ proračunskih sredstev zbira na ravni federacije. Lani je bilo v zveznem proračunu 18 milijard N-din, v republiških 5, v občinskih pa blizu 8,5 milijarde. Ta sredstva so nedvomno pod čvrstim administrativnim nadzorom republik in pokrajin, kar pa ne rodi vedno pozitivnih sadov. Večjo ekonomičnost v porabi denarja bi zagotovili le, če bi se otreli logike proračunskega financiranja družbenih dejavnosti in začeli neposredno povezovati gospodarstvo in družbene dejavnosti. Za ta predlog pa družbene dejavnosti ne kažejo velikega navdušenja, saj bi morale pošiljati gospodarstvu hkrati z računi tudi sezname svojih storitev. To delo pa bi ne bilo prijetno: veliko računov še vedno ni usklajenih z vrednostjo del in uslug teh dejavnosti za naš splošni družbeni napredek.

V. K.

286.000 brezposelnih

Ob koncu minulega leta je v Jugoslaviji iskalo zaposlitev 286.000 oseb, in sicer 142.000 žensk in 144.000 moških. Številke kažejo, da je zaposlitev iskalo 11% oseb manj kot ob koncu leta 1970. Statistiki pa opozarjajo, da so lani imeli manj možnosti za zaposlitev kvalificirani delavci, njihovo število se je zmanjšalo za 2%, medtem ko se je število nekvalificiranih, ki so ostali nezaposleni, zmanjšalo za 14%.

TE DNI SO REKLI

PREDSEDNIK CK ZK SRBIJE MARKO NIKEZIĆ

Pojavi separatizma so priključili na dan željo, da bi v Jugoslaviji iz enega središča in na enak način urejali tudi vse tisto, kar gre socialističnim republikam in pokrajinam, občinam in delovnim kolektivom. V republikah imajo takšne centralistične težnje nujno tudi pečat srbskega nacionalizma, ki spet pogreva tezo, da je treba izbirati med ohranitvijo Jugoslavije in samostojnostjo republik. Nacionalistične težnje v Srbiji so zmeraj pripeljale do spopadov v Jugoslaviji, v sami Srbiji pa do krepitve pozicij konservativcev.

Tudi tokrat je na komunistih Srbije, da zatro poskuse — v njihovem okolju in v imenu tega okolja — ogroziti politiko narodnostne enakopravnosti. Samo politika enakopravnosti narodov, samostojnosti in odgovornosti socialističnih republik in pokrajin ter demokratično delovanje skupni jugoslovanskih institucij lahko pelje k resnični enotnosti in stabilnosti Jugoslavije.

Nacionalizem sam po sebi nikoli ne pomeni družbene vsebine, marveč je samo politični izraz določene družbene vsebine. Izkušnja je pokazala, da zraščanje države in partije, kar zadnja leta znova sili v ospredje, predvsem na republiški ravni v obliki zahtev po monolitnosti republik, zakonito vodi k izrivanju samoupravljanja v gospodarstvu in občinah ter k zapiranju do drugih jugoslovanskih republik. Kot ideologija takšnega monopola samoumevno nastopa nacionalizem z zanj značilnim zamegljevanjem dejanskih družbenogospodarskih razmerij in interesov v okviru naroda ter z nastopnostjo do drugih, iščejo rešitve družbenih problemov tam, kjer teh problemov ni in kjer rešitev ni moč najti.

Dejanski položaj narodnosti v SR Srbiji je predvsem odvisen od možnosti in tempa skupnega gospodarskega razvoja Jugoslavije in republik ter posebej krajev, v katerih žive. To velja zlasti za razvoj Kosova, ki se zmeraj zastavlja kot posebna naloga tako na gospodarskem torišču kot na področju narodnostne politike. Gospodarski razvoj kot temelj političnega, kulturnega in skupnega družbenega razvoja je zato dandanes pglavitna vsebina narodnostnega vprašanja v socialistični Jugoslaviji.

KOLIKO — KJE

Iz publikacije zveznega zavoda za statistiko „Razvoj Jugoslavije, socialističnih republik in avtonomnih pokrajin od 1950 do 1970“ je razvidno, da jugoslovanska industrija danes razpolaga z osnovnimi sredstvi, katerih poprečna nabavna vrednost znaša 59%, dohodek na zaposlenega 30,1%, izločanje v sklade pa 6,3%. Najugodnejšo vrednost osnovnih sredstev imajo Makedonci in Črna gora — 70%, BiH 63%, Srbija 62%, Hrvaška 65%, Slovenija 50%, Vojvodina 61% in Kosovo 69%.

Slovenska industrija dela s strojnimi parkom, katerega vrednost znaša komaj 50% nabavne vrednosti, vendar je to ne ovira, da ne bi s tako zastarelo opremo ustvarjala največjega dohodka v primerjavi s skupno vloženi sredstvi — 42,42%, medtem ko je jugoslovansko poprečje 36,7%. Izločanje v sklade oziroma „dobiček“ znaša v Sloveniji 10,4%, jugoslovansko poprečje pa je 6,3%.

BEOGRAJSKI ZGLED

ZA DIREKTORJE POSLEJ OBVEZNA DIPLOMA

V Beogradu so te dni prvi v Jugoslaviji podpisali samoupravni sporazum o vodilnih kadrih v gospodarstvu, s katerim se odgovornost direktorjev in njihov mandat postavlja v neposredno odvisnost od poslovnega uspeha podjetja in uresničitve proizvodnega programa. S tem sporazumom je točno opredeljen tudi družbeno-politični profil vodilnih kadrov v gospodarstvu in določena njihova odgovornost kot nosilcev javnih funkcij.

Za vsa vodilna mesta je s tem sporazumom predvidena obvezna višja ali visoka šolska izobrazba in strokovna praksa do pet let. Izjema velja samo za direktorje, ki so ponovno izvoljeni; ni potrebno, da imajo predpisano izobrazbo, če so s svojim dosedanjim delom prispevali k uspešnemu poslovanju delovne organizacije.

Kandidati za vodilna delovna mesta bodo morali v bodoče predložiti program svojega dela,

posebej pa se bo upoštevalo njihovo dosedanje delo v gospodarstvu in specializacija. Učinkovitost vodilnih skupin bo preverjena na koncu vsakega poslovnega leta. V primeru, če bi poslovni neuspeh podjetja povzročilo slabo delo direktorja, bi bil to zadosten razlog za njegovo odločitev.

poslovnega leta. V primeru, če bi poslovni neuspeh podjetja povzročilo slabo delo direktorja, bi bil to zadosten razlog za njegovo odločitev.

Zagata Jugobanke

Direktor Jugobanke dr. Božidar Linhart je izjavil, da se Jugobanka bori za svojo likvidnost, ker ji federacija dolguje milijardo 240 milijonov dinarjev. Pri tem pa je deževni potencial Jugobanke za zadolževanje v tujini ostal na ravni 1969. leta. Največji del dolga federacije izhaja iz kurznihih razlik po dveh devalvacijah dinarja in spremembe paritet svetovnih valut. Linhart je izjavil, da so opozorili vladu na posledice, ki lahko nastanejo zaradi položaja Jugobanke, ki prvič v svojem poslovanju ne more izpolniti obveznosti do tujine in do domačih komitentov. Jugobanka opravlja polovico plačilnega prometa s tujino.

ZAMRZNITEV MODERNIZACIJE

Dokler ne bo sprejet letošnji plan investicij, bodo v ŽTP Beograd ustavili investicije v modernizacijo. Nepokrite investicije podjetja znašajo 566 milijonov dinarjev. V podjetju so sprejeli tudi zahtevo in dali pooblastilo beograjski banki in združenju jugoslovanskih železnic, da najmeta kredit v višini 20 milijonov dolarjev, s katerim naj bi zagotovili financiranje

programa modernizacije. Obnovljena je tudi zahteva beograjski in jugoslovanski investicijski banki za dvoletni odlog vseh odplačil kreditov. Za modernizacijo ŽTP mora izvršni svet Srbije zagotoviti 75 milijonov dinarjev, da pa bi republika izpolnila obveznosti 15% udeležbe v financiranju programa modernizacije, mora zagotoviti še nadaljnjih 70 milijonov dinarjev.

V MAKEDONIJI OMEJITEV OSEBNIH DOHODKOV

Največ 6.000 dinarjev

Kljub ugovarjanju izvršnega sveta je skupščina Makedonije sprejela sklep, da v letošnjem letu osebni dohodki ne morejo presegati 6.000 dinarjev. Ta omejitev bo v veljavi do sprejema družbenega dogovora in samoupravnega sporazuma o osebnih dohodkih. Izvršni svet Makedonije je v razpravi po-

udarjal, da tako omejevanje osebnih dohodkov ni upravičeno in da je v nasprotju s sistemom in z ustavnimi amandmaji; da izkušnje kažejo, da rešitev ne smemo iskati v administrativnem omejevanju osebnih dohodkov, ker to povzroča negativne posledice in uveljavlja uravnalovko; da je problem neupravičeno visokih osebnih do-

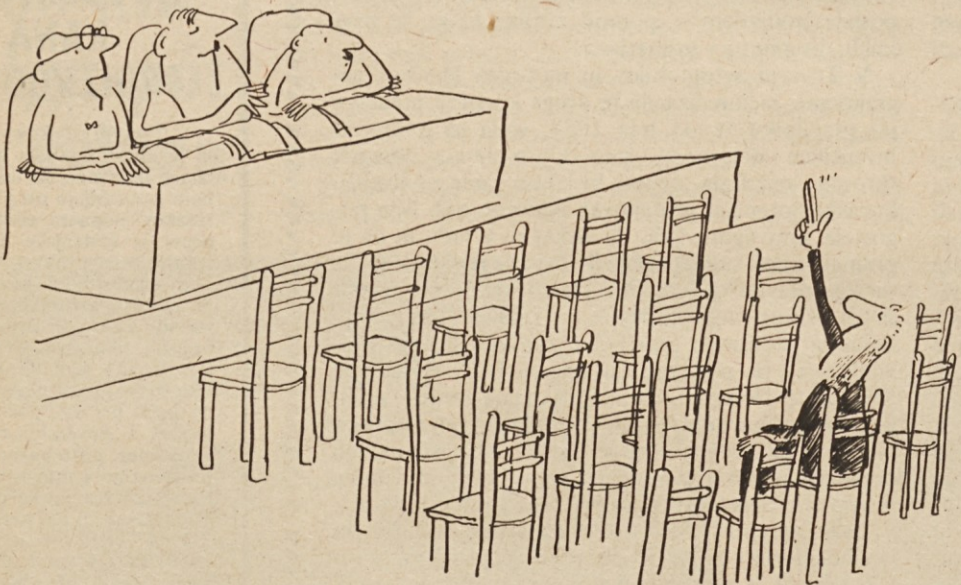
hodkov mogoče in potrebno reševati edinole s sistemom družbenega in samoupravnega dogovarjanja ter z odvisnostjo najvišjih in najnižjih osebnih dohodkov. Argumenti skupščine pa so bili, da so socialne razlike že tako velike, da jih je mogoče zmanjšati edinole z maksimiranjem osebnih dohodkov.

Vsem odpravnino!

Občinski odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Reke je zahteval od vseh delovnih organizacij te panoge reškega gospodarstva, da izoblikujejo svoje predloge o konkretnem uresničenju 3. točke 21. ustavnega amandmaja, ki govori o minulem delu. Predlagal je delovnim organizacijam, da uvedejo dodatek na delovno dobo ne glede na to, v kateri delovni organizaciji je delal proizvajalec. Poleg tega naj bi stimulirali tudi zvestobo delovni organizaciji. Za vsako leto delovnega staža naj bi se startna osnova

povečala za 0,5%, za vsako leto delovne dobe v posamezni delovni organizaciji pa naj bi se poleg nagrad povečali prejemki za določen odstotek po 10, 20, 30, 35 oziroma 40 letih. Ob odhodu v pokoj bi moral dobiti vsak proizvajalec odpravnino, ki naj bi znašala poprečni osebni dohodek na ravni delovne organizacije v zadnjih petih letih, pomnožen z leti, ki jih je prebil v zadnji delovni organizaciji ter spremenjen z odstotkom dodatka na celotno delovno dobo in delo v zadnji delovni organizaciji.

A. Uroak

NA ZBORU VOLIVCEV

— Ugotavljamo, da je predlog enoglasno sprejet

PODOBE NAŠEGA ČASA

Nikar zdaj misliti, da si zavežem čevlje. To je treba že zjutraj storiti doma, preden odideš v službo, ne pa v časopisu, vsem na očeh. Gre za pomembnejše stvari, kot so čevlji. Časi so takšni, da se moramo vsi vprek zavezovati, če hočemo ostati tam, kjer smo, ali pa oditi pred sposobnejšimi. A da bi zavezovanje potekalo kolikor toliko urejeno in imelo kakšen hasek, sem se odločil za sestavo akcijskega programa. Enega takšnega, dolgega in zavezujočega, sem si ogle dal nekoliko pobliže in tako močno me je pritegnil, da sem se ob njegovem svetlem zgledu sklenil tudi sam čim bolj čvrsto zavezati.

No, pa začnimo, da se bom lahko čim prej lotil konkretnega dela.

Akcijski program, ki si ga sedaj zastavljam, je sinteza novih nalog, ki se postavljajo predme, in je nadaljevanje in konkretizacija že začelih aktivnosti.

Naj se najprej zavežem, da

bom sodeloval pri oblikovanju različnih konceptov, kakor tudi pri snovanju določenih delovnih načrtov. Spodbujal bom konkretne napore ob različnih priložnostih, razen tega pa se demokratično dogovarjal, kako ustvariti ustrezno politično vzdušje za uveljavitev

na področju institucionalne in vsebinske graditve naprednih družbenih premikov. Razumljivo, da bom še naprej zagovarjal vsa naša dosežanja pozitivna gibanja, da se bom uveljavljal kot neposredni nosilec organizirane akcije za njihovo krepitev in da bom na tem področju

bej obljubljam, da bo moja kritika vedno ustvarjalna in da bo znala ločiti zrno od pleve. Še zlasti se bom angažiral pri normativnem urejanju pogojev za rešitev določenih vprašanj ter spodbujal sprejemanje operativnih programov priprav na pomembna srečanja (simpozije) pred-

USTVARJALNO ZAVEZOVANJE

ustreznih odnosov. S pomočjo svojih pomembnih predstavnikov se bom vključil v pripravo naslednje faze našega razvoja, tako da bom deloval v posameznih akcijskih skupinah. Ta naloga ni kampanjska, zato terja politično in strokovno angažiranje najzavestnejših delavcev v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela (TOZD). Svojo delovno usmeritev bom torej opiral na zavest o pomembnosti zavezujoče naloge, obenem pa samoiniciativno spodbujal nadaljnja prizadevanja

usklajeval svojo aktivnost z drugimi subjektivnimi dejavniki.

Ne samo to! Nadaljeval bom tudi s prizadevanji za realizacijo neposrednih interesov določenih dejavnikov ter populariziral tiste primere statutarnih določil, ki govorijo o odgovornosti nosilcev informiranja. Podpiral bom tudi napore pri pridobivanju dodatnih sredstev za širjenje določenih zmogljivosti ter preverjal rokovnike tega programa.

Kot član sindikata z dolgoletnim stažem pa še pose-

stavnikov različnih asociacij združenega dela. In ne nazadnje: delovno in akcijsko zavezujoč program bom objavil na oglasni deski našega kolektiva in prosil svoje sodelavce in one zgoraj in one spodaj, naj ga pazljivo preberejo in mi odkrito povedo, kaj o njem mislijo.

In, če bodo rekli, da ga ne razumejo, bom vedel, da niso s srcem pri stvari in bom zahteval ustrezne konsekvence. Razumljivo, od spodaj navzgor, da se bodo le-te resnično realizirale.

VINKO BLATNIK

NAGRADNA KRIŽANKA »PIVOVARNA UNION«

NAGRADE: 1. tri kartone piva, 2. nagrada: dva kartona piva, 3. nagrada: en karton piva, 4.-10. nagrada - knjižne nagrade.

Rešitev pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4/II do torika 21. marca 1972. Na ovojnico napišite: Nagradna križanka »PIVOVARNA UNION«. Izid zrebanja bomo objavili v soboto, 25. marca 1972.

		STARA DOLŽINS. MERA	RIBJE JAJČECE	VSEBNOST, NOTRANJNOST	ŽELEZNI NAKLON (V SLOVN.)	POLJSKA PTICA	LETALSKO DRUŠTVO	RISTO SAVIN	TOVARNA V ŽELEZNIKI	GL. ŽILA ODVODNICA	GLASILLO ITALIJANSKE KP	MEJNA REKA MED DAN IN POLJSKO (NEISSE)	MANJŠI JADRANSKI OTOK	OKRAJŠ. ŽEN. IME	NAJVEČJA AFRIŠKA REKA									
		SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...									
TONI TRŠAR	DEKLINACIJA (SLOVN.)	ABELOV BRAT	SLAVNI ITALIJ. PESNIK	DOBRI D. HOVI PRI STARIH RIMLJANI	M	LOŠČILO, EMAJL	FINOMER HANIK UPDABLJ. UMETNIK	JAPON. DOLŽINSKA MERA	ZA JEZO PIVO UNION!	PREBIVANJE NA SPROTNI POUČIL ZEMLJE VAŽNO ZIVLO ZA OSLOD.	LETUVISČE V ŠVICI	ŠTEVNIK	GL. MESTO SOSEDNE DRŽAVE	TONI PAVČEK SMUČARSKI LUK PRI DOBROVI	TOVARNA UR V ZEMUNU									
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI SPISI	METEDROLOG	NAGOVORNA BESEDA	OGULIN	PRIVRZENCI EKSPRESIONIZMA ČEVLIJAR, KODOR DELA Z DRETO	SVETOVNO ZNANE TERME PRI PADOVI	ODISEJEVA DOMOVINA PEVKA Z NIZK. GLASOM	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	ONDINA GERMANS. OREL	TENKO, BRUŠENO STEKLO	ONDINA GERMANS. OREL	ANTON AŠKERČ MONGOLSKI POGLAVAR	NASTAVA	POTNI LIST (FRANCOSKO)	ALFRED NOBEL	SOCIALNI POLOŽAJ	PROGA	DA KAZENSKA POŠTNA ZNAMKA	EVA IN ...
OTDŠKA EVROPSKA DRŽAVA	VIKARJEV URAD	EDEN OD ELEMENTOV V VODI	TRAVNATA RAVAN V JUŽ. AMERIKI	FLEMING	VEKOSLAV JANKO	URADNI																		

SENCE NA SONČNI SLIKI STAREGA MESTA

Inventura socialnih problemov in spodbuda za akcijo kranjske komune ● Vzora na Slovenskem za podoben program socialne politike doslej ni bilo ● Ukrepi za večjo socialno varnost ogroženih družin in posameznikov ● Marjetina in Štefanova prošnja le kot primer

V kranjski občini je narodni dohodek na prebivalca 1.100 dinarjev. Značilna je visoka stopnja zaposlenosti. Le še nekaj nad 8 % je kmečkega prebivalstva. Zaradi pomanjkanja dela se ljudje niso odpravljali na tuje. Osební dohodki zaposlenih so zaradi strukture gospodarstva nekoliko pod republikim povprečjem. Splošna slika osebnega in družbenega standarda je razmeroma ugodna. Poprčna družina ni velika, prevladujejo družine, kjer sta zaposlena dva člana. Celotno prebivalstvo je zdravstveno in pokojninsko zavarovano. En zdravnik pride na manj kot 800 prebivalcev. Dosedanje družbene akcije bodo po letu 1975 omogočile potrebno varstvo otrok in kvalitetnejšo osnovno šolo. Že tri leta so v malo šolo

Občinska konferenca ZKS Kranj je dala v februarju v javno razpravo gradivo „Osnove programa socialne politike v občini Kranj“. Predno o tej razpravi kaj več zapišem, naj povzamem nekaj misli iz razgovora s ŠTEFANOM HORVATOM, namestnikom sekretarja občinskega komiteja ZK.

Poleg nekaterih osnovnih zagotovitev o doseženem gospodarskem in družbenem razvoju v občini in rezultatih dosedanje socialne politike, gradivo za javno razpravo zelo konkretno opozarja na probleme, ki jih dosedanja socialna politika ni ali ni dovolj upoštevala. Kot sinteza ugotovitev so v predlogu navedene konkretne naloge in nosilci konkretnih akcij, kar so ljudje v javni razpravi sprejeli z velikim odobravanjem. Predvideni so tudi konkretni ukrepi za leto 1972. Takšne konkretne programe ukrepov naj bi poslej sprejemali vsako leto. Če bo se-

danja razprava med komunisti spodbudila, da bodo samoupravni organi delovnih organizacij, krajevnih in interesnih skupnosti sprejeli lastne konkretne programe socialne dejavnosti, potem bo namen dosežen. Sindikati bi si morali prizadevati, da se socialno delo v delovnih organizacijah res podružbi.

Marsikje v podjetju je namreč še prisotna miselnost, da je socialno delo le stvar občine. Socialno delo da, toda prizadevanja za socialno varnost delovnih ljudi je še kako stvar podjetij. Garant socialne varnosti ljudi naj postane delo, ne pa zasebna lastnina. Tega pa seveda ni mogoče opraviti z dobrodelništvom! Socialna politika mora postati del poslovne politike.

Uresničevanje programa socialne politike v občini in drugih tovrstnih programov je seveda odvisno od stabilizacije gospodarstva. Zato tam, kjer ne bodo mogli zagotoviti niti najnižjih, družbeno dogovorjenih osebnih dohodkov, ni mogoče čakati, pač pa hitro pripraviti program sanacije ali preorientacije podjetja.

Zavzemajo se, da bi v občini ustanovili nekakšno samoupravno skupnost za socialno delo in morda tudi poseben sklad, v katerem pa bi se zbirala sredstva le namensko. Koordinacija naporov je potrebna. Ugotavljajo npr., da je štipendijska politika

Po poteh akcije kranjskih komunistov je hodila in jih popisala SONJA GAŠPERSIČ

INTERES SOSESKE ZA SOČLOVEKA

LOJZE CUZGAR: „Že septembra smo se komunisti v krajevni skupnosti Zlato polje-Struževo zavzeli za ustanovitev laične patronažne službe za pomoč bolnim in ostarelim prebivalcem te soseske ...“

Zlato polje je tipično proletarsko naselje s 3.600 prebivalci, delavci in upokojenci, Struževo pa je vaška skupnost z blizu 400 prebivalci.

Lojze Cuznar, sodnik okrožnega sodišča v Kranju, nam je posredoval nekaj informacij o tem, kako je potekala razprava o osnovah programa socialne politike v občini Kranj med komunisti krajevne organizacije ZK Zlato polje-Struževo in za kakšno konkretno socialno dejavnost so se zavzeli v okviru krajevne skupnosti.

Problem je medsebojna odtujenost ljudi, ne poznajo se med seboj, ne poznajo socialnih problemov posameznikov. Se vedno je prisotna miselnost, da je stvar krajevne skupnosti le komunalna dejavnost, je dejal tov. Cuznar. Že septembra so na konferenci ZK predlagali, da svet krajevne skupnosti preko organizacij Rdečega križa čimprej ustanovi laično patronažno službo za pomoč bolnim in ostarelim prebivalcem te soseske in da se za socialno pomoč

vključeni vsi otroci. V varstvo je vključenih 10 % otrok. Osip v osnovni šoli se je v 5 letih zmanjšal od 48 na 34 %.

Staro industrijsko mesto se je razvijalo hitro, zato pa ima svoje težave, ki senčijo njegovo sončno sliko. Na 26.000 zaposlenih ima občina 6.700 upokojencev, od katerih pa ima 1.150 manj kot 550 din pokojnine. V občini je še vedno 40 % zaposlenih brez popolne osnovne šole. Občina ima center za socialno delo, socialne službe imajo že vse šole, žal, pa le 3 večje tovarne – Sava, Iskra, Tekstil-indus. V občini pa je 1.600 socialno ogroženih družin, ki so na meji življenjske eksistence. Evidentiranih je preko 2.000 prosilcev za stanovanja.

precej neenotna, predvsem pa nimajo pregleda nad štipendijami. Zavod za zaposlovanje bi lahko postal tak center, kjer bi bili podatki o štipendiranju zbrani.

OBSEŽNA SOCIALNA DEJAVNOST V „SAVI“

„Sava“, ki zaposluje 2800 delavcev, je ena izmed 3 kranjskih tovarn, ki ima kadrovsko-socialno službo, tudi z oddelkom za socialno varstvo. Prisostvovala sem razgovoru predsednika ObSS tov. BOŽICA z dvema socialnimi delavcema „Save“ ALOJZIJO POLJANŠEK in FRANCEM DOLENCEM o njihovih izkušnjah pri

socialnem delu.

Najprej mnenje: zamisel o tem, da bi se okrepil center za socialno delo pri občini z namenom, da bi majhnim delovnim organizacijam pomagali pripravljati programe socialne dejavnosti, se jima ne zdi posrečena. Bolje bi bilo, da bi en socialni delavec, zaposlen v delovni organizaciji, opravljal delo še za dve drugi. Takšno prakso že poznajo varnostni inženirji. Pomembno je, da socialni delavec vsakodnevno čuti z delovnim okoljem.

Socialna problematika je več ali manj povsod podobna, menita, le možnosti za socialno (Nadaljevanje na 10. strani)

SOCIALNI DELAVEC NA ŠOLI NE BO VEČ PRAZNIH ROK

PEPCA JEŽ: „Socialni delavci na šolah so doslej lahko le opozarjali na težke socialne probleme. Od letos naprej pa bodo tudi sami razpolagali z denarjem za neposredno in takojšnjo pomoč ...“

O dosedanjih rezultatih in nadaljnjih ukrepih socialne politike na področju vzgoje in izobraževanja je razpravljala najprej aktiv komunistov prosvetnih delavcev. Zdaj se je preselila razprava na šole. Kot vse delovne organizacije, naj bi tudi šole sprejele programe lastne socialne dejavnosti.

Kranjski komunisti, ki želijo dati socialni dejavnosti novih spodbud, opozarjajo na nujnost

Na šoli Simona Jenka v Kranju imajo organizirano šolsko varstvo za 180 učencev, toda le za tiste od 1. do 4. razreda.

akcije povsod tam, kjer ljudje žive in delajo. Kot je pred dnevi nekdo dejal: iz ptičje perspek-

pa je TIS poravnala celotne stroške. Letos naj bi v ta namen dali 200.000 din, kar je za 15 %

tive se je treba spustiti v zabjo, potem vidiš stvari natančno takšne kot so.

Prvo informacijo o konkretnih ukrepih socialne dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja smo poiskali pri temeljni izobraževalni skupnosti občine Kranj (TIS). Predsednica njene skupščine Pepca Jež naglašala, da bo TIS tudi letos nadaljevala že zastavljeno socialno politiko, uvaja pa tudi neko novost. Letos bo možno storiti mnogo več kot lani, ker se bodo sredstva za vzgojo in izobraževanje povečala od lanskih 27 na 33 milijonov din. Občinska skupščina Kranj je v februarju sprejela odlok o povišani prispevni stopnji za vzgojo in izobraževanje iz osebnega dohodka, 2,50 namesto dosedanje 2,25.

V okviru predloga finančnega načrta bo izvršni odbor TIS predlagal svoji skupščini še ta mesec naslednje:

Že lani je TIS prispevala za 123 otrok iz ekonomsko šibkejših družin manjši ali večji del ali celotne stroške predšolskega in šolskega varstva. Te pomoči so bili deležni otroci družin, kjer je bil dohodek na družinskega člana pod 600 din; kjer je bil dohodek na člana 350 din

več kot lani. Povečali naj bi število otrok, ki bi bili deležni te pomoči. (Že zdaj pa je slišati tudi mnenje, naj bi varstvo ne bilo brezplačno šele pri dohodku na družinskega člana 350 din, češ da je ta meja prenizko postavljena!)

Kot novost predlagajo, naj bi TIS socialnim službam na šolah dodelila 150.000 din. Denar naj bi socialni delavci uporabili za neposredno in takojšnjo pomoč, kajti vse doslej so na težke primere lahko le opozarjali, sicer pa ostajali praznih rok. Gre za pomoč otrokom, največkrat iz neurejenih družin, ki svojo zanemarjenost s strani staršev prikrivajo ali skrivajo svojo revščino. Socialni delavec lahko takemu otroku pomaga že če mu kupi učno knjigo ali čevlje, če mu da denar za ekskurzijo ali šolski smučarski tečaj.

Za štipendije in posojila predlagajo letos skoraj za tretjino večja sredstva kot lani. Seveda s svojo štipendijsko politiko TIS rešuje predvsem kadrovske probleme na področju vzgoje in izobraževanja. Lani so podelili 60 štipendij in letos naj bi jih prav toliko. Pač pa (Nadaljevanje na 10. strani)

PROŠNJA

MARJETA

... Končala sem osemletko s pravednim uspehom in se želim šolati v Vzgojiteljski šoli v Ljubljani. Bila sem na testiranju na tej šoli in sem tudi sprejeta. Na vaš naslov se obračam s prošnjo za štipendijo, ker drugače mi ni mogoče obiskovati te šole. Svojo prošnjo utemeljujem z naslednjim: Sem iz številne družine osmih otrok, zaposlen je samo oče, imamo 2 hektarja zemlje, zato nismo nikoli prejeli otroškega dodatka. Iz kmetijstva pa brez očetovega zaslužka ne bi mogli živeti, še manj pa se šolati.

Vaša pomoč oziroma štipendija bi mi pomagala do šolanja in do poklica, katerega si tako želim. Upam, da bom s svojim marljivim učenjem dosegla svoj cilj in s tem koristila družbi.

ŠTEFAN

... Začasno stanujemo jaz, žena in en otrok pri privatniku... Zato vas prosim, da bi mi dodelili družinsko stanovanje. Otrok je star 14 let, žena 51 let, je popolnoma nesposobna za delo, a brez pokojnine. Delam samo jaz. Dobro vam je znano kakšno plačo imam – 57 točk. Dobro pa vam je tudi znano, koliko stane zasebno družinsko stanovanje. Ker sem že toliko star in bolan, lahko vsak dan pričakujem, da grem v pokoj. Vam je tudi dobro znano, da bom na svoja delovna leta dobil samo polovico pokojnine. Že danes sva jaz in moja žena socialno ogrožena, kako bo šele potem, ko bom upokojen. Ker delam pri vas že enajst let in vam je dobro znano, kakšen delavec sem bil in koliko sem fizično trpel in na kakšno delovnem mestu sem bil, mislim, da sem si zaslužil družinsko stanovanje...

(Dodatni podatki: Ta delavec „Save“, prosilec izključno najemnega stanovanja, si je pred tremi leti kupil v delavskem naselju na Zlatem polju hišo, ki pa ni vseljiva, ker v njej stanuje upokojenka. Čez dve leti se bo moral izseliti iz sedanjega privatnega stanovanja in taktar bo praktično brez stanovanja...)

STJEPAN ŠAUBERT

Družbeni položaj delavk

Izvillek iz uvodne besede na seji predsedstva RS ZSS

(Nadaljevanje s 1. strani)

PROBLEMI ZAPOSOLOVANJA ŽENSK

Tehnološki napredek zmanjšuje potrebo po fizični moči delavcev, povečuje pa zahteve glede znanja. Za sedanje poprečno stanje naše industrije to sicer še ni res, toda to obdobje je prehodno. Sledila mu bo faza vse večjega razvoja avtomatiziranega delovnega procesa, ki od delavcev zahteva znanje, kateremu se ni moč priučiti brez solidne in široke splošne ter strokovne izobrazbe. Sedaj zaposlene ženske pa so v poprečju slabše strokovno usposobljene kot moški. Za strukturo naših začasno brezposelnih je značilno, da je med njimi mnogo žensk brez potrebne strokovne izobrazbe, ki jih ni mogoče kot moške zaposliti na težakih delih. Tako je med vsemi nezaposlenimi z nižjo strokovno izobrazbo kar 92% žensk; praktično so torej v tej skupini same ženske. Zaradi tega smo v sindikatih poudarjali in še poudarjamo potrebo po strokovnem izobraževanju. Nekvalificiranemu delavcu vedno znova preiti brezposelnost kot delavec in samoupravljaec pa je nujno konservativen, ker ga vsaka sprememba eksistenčno ogroža.

Poseben problem zaposlovanja žensk je njihov položaj v panogah, kjer delajo v vseh izmenah. Nočno delo žensk v zadnjih letih celo narašča, in to tudi v panogah, kjer bi smelo biti samo izjema. Zaradi tega in zaradi pogojev, v katerih se nočno delo opravlja, so sindikalne organizacije pod razumljivo kritiko svojih članov, zlasti pa članic. Medtem ko nekateri nočno delo žensk opravičujejo kot normalen sopojav ženske enakopravnosti, pa v sindikatih prevladuje prepričanje, da je to delo potrebno obravnavati ostreje, da je potrebno zaostrovanje kriterije za njegovo uvajanje, do vključno tega, da je treba z dolgoročnimi programi to delo v industriji zmanjševati do postopne ukinitev.

Ali spoštujemo načelo „za enako delo – enako plačilo“, ko gre za ženske? Dejstvo je, da imamo z ene strani panoge, ki zaradi ukrepov primarne in sekundarne delitve dosegajo višji dohodek in višje osebne dohodke, z druge strani pa panoge, kjer sta dohodek in osebni dohodek nižja in nizka. Dejstvo je tudi, da so med temi slednjimi zlasti panoge, v katerih je zaposleno mnogo žensk. Enako je v nekaterih družbenih dejavnostih. Ta dejstva bi morala biti osnova tako za aktivnost sindikatov kot za ukrepe družbe, ki naj bi z globalnimi pogoji poslovanja teh panog in dejavnosti omogočila odpravo teh nepravilnosti.

Podatki kažejo, da zaradi otežkočenega zaposlovanja vedno več žensk odhaja na delo v inozemstvo, tako da jih je med zdomci že 40%. Vsi problemi, ki jih imajo pri nas doma zaposlene ženske, se v takem primeru še bolj zaostrijo. Zato bi naša skrb za začasno zaposlene ženske v tujini morala biti neprimerno večja in bolj organizirana kot za zdomce nasploh. Žene niso poprečni zdomci, imajo vrsto izredno občutljivih problemov, zaradi katerih bi kazalo npr. normative za število socialnih delavcev in druge ukrepe v zvezi z zdomci posebej prilagajati dejanskemu stanju, v katerem te ženske živijo in delajo.

POKLIČNO DELO ŽENSK IN MATERINSTVO

Problemi, o katerih sem govoril in ki zadevajo ženske na-

sploh, so še bolj izraziti za zaposlene ženske in matere. Poglejmo podatke: 41% vseh zaposlenih so ženske, v poprečni družini je nad 1,8 zaposlenih,

smo tu storili dovolj? Pa ne zato, da bi se ob 8. marcu lahko pohvalili z uspehi, temveč zaradi tega, ker je nemogoče, da bi družba s tako visokim od-

nov pa ni problem žensk, temveč problem vseh zaposlenih in v končnem merilu problem naroda. Vrtec ni dovolj, pa tudi gradimo jih prepočasi – tudi zato, ker jih ne gradimo gospodarno. Ali mora res vsak nov vrtec biti mojstrovina arhitekture, pa četudi stane nekajkrat več od tipskega vrta, ki bi bil funkcionalen? Dalje – ali res ne moremo najti izhoda za večizmensko delo v vrtcih, ali se je res treba prilagajati komoditeti vzgojnega in upravnega osebja v vrtcih, čeprav bi bilo normalno, da vrtci delajo takrat, ko to potrebujejo zaposlene matere? Tudi plačevanje storitev v vrtcih je svojevrsten problem. Brez jasnih in javno sprejetih kriterijev za izkoriščanje premajhnih zmogljivosti v vrtcih je subvencioniranje njihove oskrbne cene privilegij za tiste, ki jim je morda uspelo spraviti otroka v vrtec samo zaradi njihove družbene veljave in vpliva.

V sindikatih bi morali resno razmisliti, ali ne bi kazalo v sodelovanju z drugimi dejavniki sprožiti zakonsko pobudo za povečanje zaščite materinstva s podaljšanjem tako imenovanih porodniških dopustov, podobno kot to predlagajo na Hrvaškem. Proučiti bi bilo potrebno tudi sistem nadomeščil osebnih dohodkov za ta čas in za čas nege otroka. Ob ostalih ukrepih v zvezi z materinstvom (mreža posvetovalnic, načrtovanje družine, kapacitete porodnišnic ipd.) so to odločitve, katere moramo sprejeti, ker neposredno zadevajo bodočnost našega naroda.

Ali kaže za vso to problematiko iskati dolgoročne ali kratkoročne rešitve? Menim, da gre za oboje. Za dolgoročne rešitve se morajo sindikalne organizacije zavzemati takrat, ko sodelujejo pri načrtovanju dolgoročnega družbenega razvoja. Zaradi tega smo tudi k prvemu osnutku dolgoročnega razvoja Slovenije predlagali dopolnitev, ki zadeva socialno stran tega razvoja. To pa ne pomeni, da ostajamo le pri tem. Predsedstvo RS ZSS mora izreči pripravljenost, da mimo tega zavzema tudi stališča do vseh tistih možnih rešitev, ki so uresničljive na krajši rok in ki lahko že jutri omogočijo drugačno aktivnost ženske v življenju in delu.

„Mama, počakal te bom kar tukaj...“

gospodinjstvo pa šteje poprečno 3,3 člana. Naša družba bi morala biti – tem dejstvom ustrezno organizirana pri vseh svojih snovanjih današnjega, ne šele jutrišnjega življenja. Žensk ne moremo razbremeniti gospodinjstva; kaj pa vzgoja otrok, kaj pa breme gospodinjstva? Kaj pa problemi vsaj dvojne zaposlenosti povprečne slovenske žene – v službi in doma? Ali

stotkom zaposlenih žensk storila tako malo za razreševanje vprašanj, ki bi morala biti njena redna skrb.

Kadarkoli razpravljamo o družbenem položaju žensk, se slej ali prej srečamo s problematiko otroškega varstva. Glede varstvenih zmogljivosti in stopnje zaposlenosti žensk imamo strahovit razkorak. Pomanjkanje vzgojno-varstvenih usta-

Dan žena je le eden izmed 365 dni v letu

Na področju občin Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne je med skoraj 34.000 zaposlenimi dobra tretjina žena, v občinah Dravograd in Slovenj Gradec pa je razlika med številom zaposlenih moških in žensk malenkostna.

V delovnih organizacijah si prizadevajo izboljševati delovne pogoje zaposlenih, vzporedno z avtomatizacijo proizvodnje in z uvajanjem nove tehnologije opravljajo nočno delo deklet in žena. Z odpiranjem novih delovnih mest za ženske, samo v zadnjem letu dni so jih v Meziški dolini odprli več kot 350, si na primer v občini Ravne na Koroškem prizadevajo ustvariti pogoje za resnično enakopravnost žena tudi pri vključevanju v proizvodnjo. Prav v Meziški dolini, kjer do nedavnega zaradi prevladujoče bazične industrije ni bilo veliko primernih delovnih mest za ženske, zaradi česar

je prevladovala enostranska zaposlitev, je bil gmotni položaj družin dokaj različen, socialne razlike pa zaradi skromnih možnosti za zaposlovanje ženske delovne sile še toliko bolj očitne.

Ko tako na eni strani ugotovljamo razveseljiv napredek pri vključevanju žensk v proizvodnjo in pri razreševanju nekaterih najbistvenjših problemov, ki tarejo zaposlene ženske, predvsem matere, pa moramo na drugi strani, žal, ugotoviti, da je še vedno premalo žensk v samoupravnih organih. In med tistimi, ki se dopolnilno izobražujejo in usposablajo, so ženske v manjšini. Tako za eno kot za drugo je krivo dejstvo, da je treba dopoldan na delo, potem pa je na vrsti družina, časa za ostalo pa ni, ker se neha delavnik večine žensk šele pozno v noč.

Prav je, da ob prazniku žena – 8. marcu razpravljamo o po-

ložaju in družbeni vlogi žensk, pa da organiziramo sprejeme, koncerte, razstave in druge prireditve, še bolj prav pa bi bilo, da bi vseh 365 dni, kolikor jih ima navadno leto, stalno razmišljali o vlogi, položaju in problemih žena ter našo dejavnost, usmerili tako, da bi bilo teh problemov iz leta v leto resnično manj.

—NK—

● OB 8. MARCU

Ne samo za praznik

● Na rob razpravi predsedstva RS ZSS o družbenem položaju žensk

Odločitev predsedstva RS ZSS, da klasično proslavo 8. marca zamenja z delovno sejo, posvečeno razpravi o družbenem položaju delavk, kaže na odločenost vodstva naše organizacije, da vsa vprašanja, povezana s položajem zaposlene ženske, postanejo naša trajna skrb. Razreševali jih bomo seveda v okviru realnih možnosti, vendar premišljeno in organizirano, zavedajoč se dejstva, da so ta vprašanja sestavni del našega boja za uveljavitev pravic delavskega razreda. Ob dejstvu, da je med zaposlenimi Slovenci kar 41% žensk, njihovi problemi zares ne morejo biti stvar, ki jo omenjamo predvsem ob proslavljanju dneva žena, temveč morajo postati neločljiva sestavina stalne aktivnosti naše organizacije. Ne zaradi politične mode, temveč zaradi dejanske nujnosti bomo zato morali sestaviti akcijski program, s katerim bomo povedali, kakšne naloge si s tem v zvezi zadajamo in v kakšnem roku. Že sedaj pa je jasno, da se bomo marsikatero izmed teh nalog morali lotiti z enako ihto oziroma odločenostjo, s kakršno smo krenili v boj za doseganje osebnega dohodka 1000 dinarjev kot meje, pod katero ne more biti zaslužka na nobenem delovnem mestu za v redu opravljeno delo.

Pri postavljanju naših programov bomo morali seveda izhajati iz realnih izhodišč, med drugim vsekakor iz spoznanja, da sodobni svet na žensko delo ne gleda več samo kot na pravico žensk, da sodelujejo enakopravno z moškimi v delovnem procesu in na tej podlagi uživajo tudi vse pravice, ki jih imajo delavci, temveč predvsem kot na ekonomsko nujno. V času, ko tehnološki napredek vse bolj iztiska težaška dela, ko sodobni stroji brišejo različne „moškimi“ in „ženskim“ delom in ko marsikje primanjkuje delovnih rok, postaja zaposlovanje žensk vse bolj vprašanje, o katerem mora vsako gospodarstvo najresneje razmisliti. Tudi slovensko gospodarstvo, v katerem število novih delovnih mest že narašča hitreje kot naravni prirastek prebivalstva...

Naš cilj mora torej biti, da tako rekoč vsako delovno mesto postane dostopno tudi ženskam, saj je vse manj poklicev, ki jih ne bi mogle opravljati tudi ženske. Dejstvo pa je, da smo daleč od splošnega spoznanja tega dejstva, da so še globoko zakoreninjene predsodki o „ženskih“ in „moških“ poklicih, pa imamo zato v mnogih poklicih prezehek delovne sile, v drugih poklicih pa hudo pomanjkanje delavcev. Tej zaostali miselnosti se pridružuje še prav tako zastarela miselnost, da zaposlitev pomeni za dekleta samo prehodno nujno, ki bo prenehala po poroki. Iz te miselnosti izvira potem nezanimanje deklet za poklicno šolanje – in tako pridemo do tega, da imamo npr. v kovinski industriji med vsemi zaposlenimi okoli 30% žensk, v industrijskih šolah te stroke pa le 2% deklet. V času, ko imajo dekleta možnosti, da bi si pridobile kvalifikacijo, le premnogo računajo, da bodo svoje probleme rešile s poroko in se ne zanimajo za šolanje, pozneje pa vidijo, da brez zaposlitve ne gre in si jo najdejo – toda kot nekvalificirane delavke. Dejstvo je sicer, da naš šolski sistem in vrste šol, ki jih imamo, zares niso prilagojene dejanskim potrebam gospodarstva in da ta prilagoditev postaja vse nujnejša, drži pa tudi, da moramo tako pri starih kot pri dekletih razbijati zastarela pojmovanja in jim s poklicnim usmerjanjem odpirati pot za polnovredno, produktivno zaposlitev.

Ob tem, ko si moramo prizadevati, da ženskam odpremo najširše možnosti za zaposlitev, pa seveda ne smemo pristajati na to, da ta zaposlitev hkrati pomeni obsodbo na dvojni ali pa celo trojni „siht“ zaposlenih žensk, ki morajo po delu na delovnem mestu opraviti še vsa gospodinjstva dela, kuhati, skrbeti za otroke itd. Če ne vseh, pa mora skupnost vsaj dober del teh „klasičnih“ gospodinjstvih funkcij prevzeti na sebe in spremeniti v gospodarske oz. družbene dejavnosti. Vemo, kako je sedaj z različnimi servisi, kako je z družbeno prehrano, kako je z otroškimi varstvom itd. – in če ob tem vsemo še to, da to niso problemi ženske, temveč problemi celotne družbe, potem res ne moremo več zmigovati z rameni, češ, kaj pa moremo, temveč si moramo razreševanje teh problemov zastaviti kot nalogo, od katere ne bomo odstopili za nobeno ceno. Ni družbeni problem samo nočno delo žensk, o katerem je sicer največ govora, ker pomeni najhujšo obremenitev žensk, družbeni problem je vsako žensko delo. Če vemo, da brez zaposlenosti žensk kot družba ne moremo živeti, potem moramo to zaposlenost organizirati tako, da bodo ženske lahko brez škode opravljale vse svoje prirodne funkcije.

Če hočemo živeti in se razvijati kot narod, potem moramo pomagati vsaki materi v čimvečji meri – z omogočanjem planiranja materinstva. Čim večjo zaščito med nosečnostjo in po porodu, z načrtovanjem in zagotavljanjem otroških ustanov itd. itd. Če se tega ne bomo zavedeli in temu ustrezno tudi zares ukrepali, potem ne moremo pričakovati, da bodo slovenske družine postale številnejše, kot so sedaj, ko vse bolj postaja pravilo, da zastoluje en otrok v družini.

MILAN POGAČNIK

NAROČILNICA ZA NOVE NAROČNIKE

Naročam Delavsko enotnost

Ime in priimek: .....

Točen naslov: .....

Naročnino za 12 mesecev v znesku 26.– din bom poravnal na tekoči račun ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, št. NB 501-1-991

Socialni delavec na šoli ne bo več praznih rok

(Nadaljevanje z 8. strani)

bodo povečali vrednost štipendij in pošojil, še posebej dobro bodo stumilirali študij matematikov in fizikov, ki jih manjka. Z možnostmi štipendiranja bodo seznanili zlasti ljudi na podeželju, saj mestna mladina kaže bolj zanimanje za tehnične poklice.

Šolska malica je na šolah kranjske občine za starše najcenejša malica na Gorenjskem, mesečno 11 din. TIS je lani poprečno na učenca prispevala letno 46 din, letos naj bi prispevali 66 din. V ta namen se bodo sredstva TIS skoraj podvojila. Seveda pa bodo morale šole presoditi, kateri starši otrok si najtežje pritrugajo denar za malico ali pa si ga sploh ne morejo.

V zadnjih petih letih je bilo marsikaj storjenega, da je osip v osnovnih šolah padel od 48 na 34%. Med drugim je k temu gotovo prispevalo to, da so v male šole že tri leta vključeni vsi otroci, da so vključili v otroško varstvo šolske otroke, ki so bili najbolj prepuščeni sami sebi. Za nadaljnje zmanjševanje osipa pa bo treba storiti še marsikaj. Ker je osip še vedno največji med „vozači“, je TIS že lani prispevala za njihovo podaljšano bivanje v šoli 920.000 din, letos

pa bodo ta sredstva še bistveno povečali. Nekajkrat povečana sredstva bodo namenili tudi za nadaljnji razvoj vzgojne posvetovalnice, ki je jeseni prerastla v regionalno ustanovo in h kateri se z vedno večjim zaupanjem obračajo po pomoč starši najbolj prizadetih, vedenjsko motenih otrok. Kot že nekaj let, bo tudi letos TIS dala šolam dodatna sredstva za dopolnilni pouk. Šolam je lani kupila nove matematične učbenike za 1. razred, letos jih bo kupila za drugi razred. In kot že vsa zadnja leta bo TIS tudi letos prispevala tretjino sredstev za šolnino mladini, ki obiskuje osnovno šolo za odrasle.

DOPISNIKI JAVLJAJO

VELENJE

V navadi je bilo, da je rudniški odbor sindikata velenjskih rudarjev ob dnevu žena pripravil sprejem za vse delavke. Letos pa so se delavke velenjskega rudnika lignita sprejemu odpovedale, rudniškemu odboru pa so priporočile, da naj denar nakaže onkološkemu inštitutu za nakup opreme.

(vš)

Sence na sončni sliki starega mesta

(Nadaljevanje z 8. strani)

delo so različne. Predpogoji je, da več, koliko ljudi je socialno ogroženih in kakšne pomoči so potrebni. Zato je treba opraviti vrsto analiz: stanovanjska problematika socialno ogroženih, problemi mater-samohranilk, problemi zaposlenih z najnižjimi osebnimi dohodki, družinskih skrbnikov z velikim številom otrok itd. Z vsemi prizadetiimi se je treba pogovoriti in obiskati tudi njihove domove, da bi si lahko ustvarili pravilno sliko o njihovih problemih (odpravljanje vzrokov).

Matere samohranilke: v „Savi“ jih imajo 66, nekatere imajo 3 in več otrok. Dve izkušnji: najučinkovitejša je včasih pomoč, če posreduješ za sprejem otroka v vrtec. Od 18 prostih mest so 4 preskrbeli svojim materam samohranilkam, čeravno je bilo prošelj 118! In drugo: postavili so kriterij, da so njihove pomoči potrebni tisti, kjer je dohodek na člana družine pod 500 din; ta kriterij je za matere samohranilke pogosto neprimeren (plačevanje vrta, visoke podnajemniške najemnine itd.).

Socialno ogrožene družine: v „Savi“ jih imajo evidentiranih 80. Letno razdelijo zaposlenim iz teh družin 40.000 din, spomladi in jeseni. Izkušnja: potrebno je poznati njihove razmere doma, kajti včasih je revščina hujša, kot so pričakovali,

včasih pa stanje manj pereče (dodatni zaslužek!).

Stanovanja: med socialno ogroženimi sta dve vrsti proslilcev. Tisti, ki hočejo staro stanovanje, ker ne zmorejo najemnine za novo, in tisti, ki prosijo za najemno stanovanje. Jeseni so evidentirali 132 proslilcev, 96 jih že ima odločbo delavskega sveta. Zaenkrat so naročili 25 novih stanovanj. Problem sposobnosti plačila stanarine pa se bo še bolj zaostрил leta 1973, ob novih najemninah, na kar že danes opozarjajo.

V programu njihove socialne dejavnosti je še marsikaj: skrb za zmanjševanje nočnega dela žensk (v zadnjih 4 letih so jih 80 ukinili, ostalo jih je še 202); skrb za prekvalifikacijo, za kar pa ob velikem pomanjkanju delavcev ni pravega interesa; regresi za klimatsko zdravljenje zdravstveno in socialno ogroženih itd. Po pravilniku razpravljajo o trošenju sredstev sklada skupne porabe družbeno-politične organizacije. Lani so za družbeni standard namenili 10 milijonov din.

Komunisti v „Savi“ so pred dnevi ugotovili, da je njihov program socialne dejavnosti dobro zastavljen, treba ga je le dopolnjevati skladno z materialnimi možnostmi. Sindikat v tovarni naj bi razvijal medsebojno solidarnost in še naprej podpiral ukrepe za večjo socialno varnost zaposlenih.

Drugi del zbornika »Rdeči revirji«

Prva knjiga iz ciklusa razvoj in pomen prednega delavskega gibanja v Zasavju med obema vojnama in njegov vpliv na druga slovenska delavska središča, izšla je v nakladi 7000 izvodov, je naletala na velik odmev. Poznavalci so si enotni v oceni, da je pomemben prispevek k širšemu in globljemu spoznavanju boja delavstva za njegovo politično in socialno ter kulturno osvoboditev in njegovih priprav na ljudsko revolucijo.

Uredniški odbor pa je pravkar pripravil gradivo za izdajo drugega dela zbornika. V njem bo

prikazan razvoj naprednega delavskega gibanja od leta 1934 do 1941.

Kot v prvem, bo tudi v drugem delu zbornika objavljenih nekaj sto fotografij in dokumentov ter gradiva, ki so ga zbrali številni sodelavci uredniškega odbora iz vseh treh revirskih krajev. Uredniški odbor bi lahko poslal gradivo za drugi del zbornika v tiskarno že marca, izid publikacije pa je predviden v septembru letos. Seveda pa bo moral uredniški odbor še prej zagotoviti denar za natis te pomembne publikacije, zato se je obrnil po pomoč tudi na temeljne kulturne skupnosti v Zasavju.

PODPISAN JE PRVI DRUŽBENI DOGOVOR V SLOVENIJI

O družbenem izobraževanju

V sredo, 1. marca, je v Celju 65 predstavnikov delavskih svetov, delovnih organizacij in občinskih vodstev družbenopolitičnih organizacij podpisalo družbeni dogovor o družbenem izobraževanju v občini Celje

V slovesnem razpoloženju so podpisali skupno listino družbenega dogovora o družbenem izobraževanju članov družbeno-političnih organizacij, delovnih ljudi in občanov celjske občine. Podpisali so listino z enakim besedilom, kakršnega so pred tem podpisom že sprejeli na svojih sejah v delovnih organizacijah in v družbeno-političnih organizacijah. Z družbenim dogovorom se obvezujejo, da bodo v svojih delovnih in družbenopolitičnih organizacijah načrtno skrbeli za družbeno izobraževanje in svoje programe tudi uresničevali. Z dogovorom naj bi družbeno izobraževanje postalo tudi sestavni del celotnega izobraževanja s tem, da so za vsebinski koncept izobraževanja odgovorne družbenopolitične organizacije, za izvajanje programa pa vodstva.

Glavni nosilec priprav za sklenitev družbenega dogovora je bil občinski sindikalni svet, ki je pripravil tudi slovesno podpisovanje listine o tem, v celoti pa sta ga podprli tudi Zveza komunistov in SZDL te občine. Podpredsednik republiškega sveta ZSS IVO TAVČAR je med slovesnim podpisovanjem

dejal, da je izobraževanje že od nekdaj spremljalo revolucionarna gibanja in da samoupravljanja ni mogoče uveljavljati brez družbeno izobraženih ljudi. S tem, da samoupravljalci izražajo spoznanje o potrebi takšnega izobraževanja, se z družbenim dogovorom hkrati opredeljujejo za to, da takšno spoznanje tudi v praksi uresničijo.

Slovesnost so sklenili z željo, da bi družbeni dogovor tudi resnično izvajali in skrbeli za učinkovito izobraževanje. Občinski sindikalni svet, ki je začel to akcijo, naj bi tudi spremljal izvajanje družbenega dogovora.

Na vprašanje, kaj želi občinski sindikalni svet doseči s podpisanim družbenim dogovorom, je predsednik tega sindikalnega sveta IVAN KRAMER dejal:

„Nočemo nič drugega, kot samo to, da vsaka delovna skupnost s samoupravnimi organi na čelu spozna nujnost družbenega izobraževanja svojih delavcev in jih usposablja za resnične samoupravljalce. Menimo, da je sindikat najbolj poklican, da spodbuja dogovarjanje o takem izobraževanju in da tudi pomaga pri oblikovanju takšnih programov, ki bodo zanimivi za vse delavce, hkrati pa učinkoviti za nadaljnji razvoj in krepitev na-

šega samoupravnega sistema ter za uspešno gospodarjenje.“

Prvi korak je narejen, v čem naj bi bil drugi? Na to vprašanje je odgovoril predsednik medobčinskega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Celju IGOR POKNIKVAR: „Zdaj bo poglobljena naloga, da v sodelovanju z vsemi podpisniki družbenega dogovora ustanovimo programski svet pri delavski univerzi in da iz vrst izobražencev pritegnemo tiste, ki bi bili pripravljeni dati svoje znanje na razpolago temu izobraževanju. Tako bi dobili aktiv sposobnih predavateljev, ki bi bili ne samo posredovalci znanja, ampak tudi oblikovalci samoupravnih odnosov v občini. Zajeti bi morali tudi humanistične izobražence in skupaj z njimi, zlasti v srednjih in strokovnih šolah, oblikovati s samoupravno mislijo prežete učne programe, ki bi omogočili, da bi že šola v sodelovanju z delovnimi organizacijami oblikovala mladega človeka — samoupravljalca.“ S. P.

Si želite sodelovanja s

ČASOPISNO ZALOŽNIŠKIM PODJETJEM

»DELAVSKA ENOTNOST«?

RAZPISUJEMO prosto delovno mesto

referenta v naročniškem oddelku

ki mora imeti za uspešno opravljanje dela srednjo ekonomsko ali administrativno šolo

Prednost imajo ambiciozni in dinamični mladi ljudje, polni volje do vzajemnega teamskega dela. Priključite se številčno majhni, po delovnih uspehih pa močni delovni organizaciji.

Zagotavljamo prijetno delovno vzdušje, dobre delovne razmere in solidne osebne dohodke v skladu z veljavnimi samoupravnimi sporazumi. Nastop dela po dogovoru. Poskusno delo tri mesece!

Ne odlašajte — odločite se! Svojo prošnjo naslovite na: ČZP »Delavska enotnost«, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

POPRAVEK

V prejšnji številki Delavske enotnosti nam je tiskarski škrat zamešal članka pod naslovom „ZA BOLJ VARNO DELO“ in „ZA GOSTINCE POMANJKLJIVO“. Bralci so gotovo sami opazili, da v tem primeru velja znano popravilo „narobe je prav“ — mi pa se jim, za napako opravičujemo.

UREDNIŠTVO DE

NAROČILNICÁ ZA ZBIRALCE NAROČNIKOV

Ime in priimek	Naslov	Podpis
1		
2		
3		
4		
5		

Vsak novi naročnik potrdi zbiralcu naročnikov s podpisom svoj pristanek in sam vplača naročnino za 12 mesecv na tekoči račun ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, št. NB 501-1-991

Ime, priimek in točen naslov zbiralca naročnikov:

.....

Odločitev v ozkem krogu

Prav v času, ko se na vsakem koraku trudimo, da bi delavec — neposredni proizvajalec dobil kar največ pravic pri odločanju, kar mu zagotavlja tudi tako imenovana „delavska ustavna amandmaja“, smo bili na Gorenjskem te dni priča odločanju v razmeroma „ozkem“ krogu, če lahko tako imenujemo skupščino skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev v Kranju. Ta najvišji samoupravni organ na področju zdravstvenega zavarovanja delavcev na Gorenjskem je sprejel v začetku februarja sklep, da prispevna stopnja za zdravstveno zavarovanje delavcev znaša kar 8,5 odstotka od kosmatih osebnih dohodkov delavcev.

O tako pomembni odločitvi, ki pomeni spet večjo obremenitev gorenjskega gospodarstva, pa je javnost prvič zvedela te dni, ko sta bila oba sklepa objavljena v Uradnem vestniku Gorenjske. To so potrdili tudi člani predsedstva radovljiških sindikatov, ki so te dni obravnavali omenjeni problem. Jože Bohinc, predsednik radovljiških sindikatov, je na sklep o prispevni stopnji reagiral precej ogorčeno, podprli pa so ga tudi ostali člani predsedstva. Vsi skupaj niso bili toliko proti višini prispevne stopnje, saj se zavedajo, da zdravstvo tudi na Gorenjskem potrebuje vedno več denarja, ampak proti načinu, kako je bila le-ta sprejeta. Prejšnja leta je bilo v navadi, da so zavarovanci na svojih zborih razpravljali o prispevni stopnji in šele nato je o njej zadnje besede izrekla skupščina skupnosti zdravstvenega zavarovanja v Kranju. Letos pa morda prav zaradi tega, ker je komunalni zavod za socialno zavarovanje v Kranju lani pri zavarovancih naletel na precejšnjo kritiko ob določanju prispevne stopnje, ni bila ubrana demokratična pot.

Člani predsedstva radovljiških sindikatov so se zato upravičeno hudovali in spraševali, zakaj takšna naglica pri tako pomembnem odločanju, pri katerem bi morali res imeti glavno besedo delavci. Prav gotovo bo kdo pripomnil: — Saj so v skupščini skupnosti zdravstvenega zavarovanja tudi predstavniki delavcev! — To je res. Bržčas pa ti „delavski“ predstavniki nimajo več moči, ko prevlada administracija, kot je v opisanem primeru. Da je to res, pove droben podatek, da ena izmed članic skupščine skupnosti zdravstvenega zavarovanja v Kranju sploh ni dobila vabila za sejo, na kateri so odločali o omenjeni prispevni stopnji.

M. ŽIVKOVIČ

III. TEKMOVANJE LJUBLJANE V VELESALOMU

Na startu 525 smučarjev

Mestna zveza za telesno kulturo in ljubljanski mestni sindikalni svet sta se tudi tokrat več kot izkazala

Na pobudo Mestnega sindikalnega sveta Ljubljane je bilo minulo soboto na mikavnih smučiščih Kranjske gore že tretje sindikalno tekmovanje Ljubljane v veleslalomu. K temu naj mimogrede dodamo, da kažejo ljubljanski sindikati že vseskozi veliko zanimanje za športno-rekreativno dejavnost zaposlenih. Ne samo moralno, temveč tudi materialno podpirajo rekreacijo delavcev, še posebno, če gre za šport, kot je na primer smučanje. Tako so mestni sindikati v letošnjem letu znatno pripomogli k organizaciji in izvedbi sindikalnih smučarskih tekmovanj vseh petih ljubljanskih občin!

To le za uvod in zgled vsem tistim, ki še vedno sodijo, da sta rekreacija zaposlenih in aktivno

razvedrilo nekaj odveč, nekaj, kar se ne obrestuje.

Za letošnje sindikalno tekmovanje Ljubljane v smučanju se je prijavilo 713 smučark in smučarjev. Zaradi slabega vremena v Ljubljani se je nekaj prijavljenih skujalo, kljub vsemu pa je v Kranjski gori startalo kar 525 ljubiteljev belega športa.

In nikomur, ki je preživel minulo soboto v pobočjih Vitranca, ni bilo žal. Vreme je bilo tako organizatorjem kot tekmovalcem v celoti naklonjeno. Smučišča, posebno vse tri tekmovalne proge, so bila vzorno urejena. Seveda gre za vse to zasluga marljivim športnim delavcem ljubljanske mestne zveze za telesno kulturo, ki so tudi to pot mislili na vse in opravili nadvse zahtevno nalogo

brez spodrsaljcev. Glede na izredno veliko število nastopajočih so si morali na smučarskih stezah pomagati organizatorji s snežnim cementom. Sneg je bil namreč mehak, smučarjev pa še in še...

Na vseh treh progah, dve sta bili na Podlesu in ena v Brsnini, so startali prvi tekmovalci točno ob napovedani uri, to je ob desetih dopoldne. V dobrih treh urah je peljalo med vratici kar 525 tekmovalcev, od tega 113 žensk! Seveda ni šlo prav vse tako „od rok“, kot so si želeli. Nekaterim tudi ni bilo dano, da bi prevozili ciljno črto. Toda teh je bilo zelo malo. To pa z drugimi besedami pomeni, da so organizatorji dobro postavili tekmovalne proge in da so računali na vse: na tiste najboljše smučarje pa tudi na one, ki stopijo na dilce le nekajkrat na leto.

Skratka, kmalu po eni uri je presekal ciljno črto zadnji tekmovalec. S tem je bilo veliko sindikalno tekmovanje Ljubljane v veleslalomu končano. Seveda, končano le na snegu, kajti nastopajoči so čakali še priznanja in številne praktične nagrade.

In ob tem le še ena zanimi-

vost iz Kranjske gore: tekmovanja se je udeležilo 23 smučarjev, starejših od petdeset let! Spodbudbo in za marsikoga izmed nas nedvomno zelo poučno. Najstarejšemu tekmovalcu, Henriku Sebahru, pa je bilo celó že 64 let!

Slovesni zaključek vesele prireditve je bil v prostorih lepega kranjskogorskega hotela Larix. Tu so prejeli najspretnější smučarji zaskuzena priznanja in tu je bilo podeljenih 160 praktičnih nagrad, ki so jih prispevale za svoje smučarje ljubljanske delovne organizacije. Priznanja in nagrade je smučarjem podelil Rudi Bregar.

Med devetdesetimi nastopajočimi sindikalnimi organizacijami so se v Kranjski gori najboljše odrezali v skupni konkurenci predstavniki podjetja Iskra commerce, Intertrade, Leka, Gradisa, Slovenijacest itd.

Ženske ekipe: 1. Emona, 2. Intertrade, 3. Iskra commerce, 4. Lek, 5. Gradis, 6. Zdravstveni dom Moste, 7. Slovenija ceste itd.

Moške ekipe: 1. Elektro Ljubljana, 2. Iskra commerce, 3. Slovenija ceste, 4. Saturnus, 5. Lek, 6. IMP, 7. Papirnica Vevče itd. A. UL.

TRIM – ŠPORT ZA VSAKOGAR

Znano je, da je najenostavnejša telesna vaja hoja. Zato: pustite avto doma, če lahko opravite pot peš ali s kolesom! Ne čakajte na dvigalo, hoja po stopnicah krepi mišice in utrjuje sklepe. Hitra hoja v službo je več vredna kot nekaj jutranjih telovadnih vaj!

Hoja pomeni:

- za mišice prepotrebno vsakdanjo aktivnost,
- za srce in ožilje zdravo treniranje,
- za pljuča povečanje kapacitete in s tem možnost izdatnejšega sprejemanja kisika,
- za živčevje poživljanje krvnega obtoka, zaradi česar se po izdatni hoji ali izletu v planine tako dobro počutimo itd., itd.

ČLOVEK POTREBUJE GIBANJE PRAV TAKO KOT SPANJE

Torej, hoja je osnovna vaja za povečanje vzdržljivosti.

Seveda pa ne smemo pozabiti tudi na spretnost, hitrost in moč! Prvi dve lastnosti bomo razvijali predvsem v raznih igrah z žogo.

Posebej moramo skrbeti za mišično moč. Vsakdo bi moral biti tako močan v nogah, da lahko preskoči plot ali nizko oviro, in vsaj toliko močan v rokah, da lahko visi na drogu, krogih ali veji.

Kaj pa mišice trupa? Za zdrave pa tudi lepo postavijo je prav, da je trebušna stena napeta. Zato svetujemo vaje leže na tleh, vsako jutro ali vsak večer.

Za konec le še trije pomembni nasveti:

– Pred vsako vadbo se najprej ogrejte! Razgibajte predvsem tiste mišice, ki bodo imele kasneje največ dela. Šele potlej, ko vam srce bije hitreje, se lotite težjih nalog.

– Vsaka vadba naj bo postopna! Organizem potrebuje več tednov, da se utrdi in osposobi za težje naloge.

– Tudi v našem primeru pomeni zmernost zlato pravilo. Torej, vsak dan po malem in vztrajno! Bodite potrpežljivi in dosledni. Le tako boste uspeli. Močnejši boste, odpornejši in za delo sposobnejši.

TRETJE ZIMSKE ŠPORTNE IGRE DELAVCEV ZDRAVSTVENEGA IN POKOJNINSKO INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA SR SLOVENIJE

V Črni na Koroškem je organizatorjem SK Črna in prireditelju uspelo kljub močni odjugi izvesti tekmovanje v veleslalomu in sankanju. Na tekmovanju je nastopilo 62 tekmovalcev iz vseh slovenskih sindikalnih podružnic zdravstvenega zavarovanja Slovenije.

Tekmovali so v dveh starostnih skupinah za najboljše naslove in hkrati za ekipno uvrstitev.

Največ uspeha so imeli člani sindikalne podružnice iz Kranja, saj so v skupni uvrstitvi osvojili prehodni pokal.

Skupna uvrstitev: 1. Kranj 30 točk, 2. Ravne 26, 3. Ljubljana 25, 4. Gorica 12, 5. Maribor in dir. Ljubljana 7 in Novo mesto 5 točk.

M. P.

KOVACI NA MALI KOPI

Na Mali kopi so bile preteklo soboto tradicionalne zimske kovaške športne igre. Več kot petdeset kovačev iz tovarne Gorenje na Muti in iz tovarne „Fecro“ iz Slovenj Gradca se je zbralo na tem novem in skrbno urejenem smučarskem kraju na Pohorju.

SLOVENSKA BISTRICA

OB DNEVU ŽENA

Občinska strelska zveza Slovenske Bistrice je skupno s komisijo za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Slovenska Bistrica pripravila letos že sedmo tradicionalno tekmovanje žena v streljanju z zračno puško. Na letošnjem tekmovanju je sodelovalo 8 ekip strelskih družin in ekip osnovnih sindikalnih organizacij iz bistrške občine. Tekmovanje je bilo posamezno in ekipno.

V ekipnem tekmovanju so letos imele največ uspeha tekmovalk SD Jesen Prebukovje, ki so zbrale 346 krogov pred ekipo občinske skupščine I ki je zbrala 322 krogov.

Med posameznicami je bila najuspešnejša Brezovšek Anica iz strelske družine Jesen Prebukovje. Zbrala je 137 krogov pred Slatinšek Stanko, Občinska skupščina I, s 130 krogi.

Zmagovalna ekipa je osvojila prehodni pokal in diplomu. Prav tako pa so bile nagrajene tudi posameznice na prvih mestih. V tekmovanju posameznice je sodelovalo 24 žena iz celotne občine.

VIKTOR HORVAT

Škoda le, da se smučanja niso udeležili kovači iz Vitanja, Zreč in Ruš.

Na štartu na Mali kopi se je zvrstilo 36 tekmovalcev, ki so si prizadevali kar najhitreje prevoziti izredno zahtevno progo. Žal je to uspelo le šestnajstim

najbolj izurjenim, vsi drugi so bili zaradi padcev ali izpustov vratic diskvalificirani ali pa so odstopili.

V tej ostri konkurenci je prvo mesto med posamezniki osvojil kovač Santner iz tovarne „Fecro“ iz Slovenj Gradca. Drugo mesto je osvojil Osrajnik Janko iz Mute, tretji pa je bil

Požgan Bojan, prav tako iz Mute.

Tekmovanje so kovači iz Mute dobro organizirali, slišali pa smo več kritičnih pripomb na pretežno tekmovalno progo. Popoldan je bilo tovariško srečanje kovačev v Partizanskem domu na Pohorju, ki je minilo v prijetnem vzdušju šele pozno zvečer.

kw

POKAL VRATIČU

Četrto tekmovanje za „Pokal gimnastike“ je bilo v Slovenskih Konjicah v prelepi telovadnici osnovne šole Dušan Jereb. Srečanje najboljših telovadcev bo ostalo vsem, tako nastopajočim kot gledalcem, zares v najlepšem spominu. Organizacija lepe prireditve je bila na višku, za kar gre priznanje v prvi vrsti nadvse požrtvovalnim telesnokulturnim delavcem iz Slovenskih Konjic. Najvišjo lovoriko si je pri moških izboril Miloš Vrtič (na posnetku) pri ženskah pa Erna Havelka. (Foto: A. Ul.)

TELESNI KULTURI IN REKREACIJI USTREZNEJŠE MESTO!

Pri tem gre za resen poskus enkrat za vselej sistemsko urediti tudi to področje dejavnosti. Občinski sindikalni svet, občinska zveza za telesno kulturo in ostala občinska vodstva družbeno-političnih organizacij so v zvezi s tem pripravili zanimivo analizo o doseganju stanju na področju telesne kulture in vzgoje in rekreacije delovnih ljudi, kot tudi materialnih razmer na tem področju. V devetih telesnovzgojnih in športnih društvih na območju trbovelj-

ske občine deluje kar 3200 ljudi, v šolskih športnih društvih pa več kot 50 učencev in dijakov. Na razpolago je 36 različnih športnih objektov in naprav ter telovadnic s skupno koristno površino 27.000 kvadratnih metrov. Za celotno telesnovzgojno in športno dejavnost so društva lani prejela 367.000 din, od tega pa so za vzdrževanje objektov namenili samo 57.000 din, 15.000 din pa za dejavnost šolskih šport. društev. Razumljivo je, da s temi sred-

stvi društva bolj ali manj životarijo, ker ne morejo v celoti urediti svojih delovnih programov niti dovolj poskrbeti za množično udejstvovanje ter za rekreacijo delovnih ljudi ali za strokovno vzgojo novih kadrov. V Trbovljah v zvezi s tem predlagajo, naj bi sklenili družbeni dogovor o financiranju telesne kulture in vzgoje ter rekreacije delovnih ljudi. Če bi iz lanskega družbenega bruto produkta izdvojili 2 promila ustvarjenega dohodka, bi zbrali za telesno

kulturo in vzgojo ter rekreacijo poldrugi milijon din. S tem denarjem pa bi seveda društva lahko bistveno okrepila in razširila svojo dejavnost, primerneje vzdrževala športne objekte in naprave in se posvetila osnovni dejavnosti: množičnosti na tem področju. V središču revirjev bodo kmalu začeli razpravljati o tem predlogu in pričakujejo, da bodo kolektivi kot tudi občinska skupščina pokazali razumevanje za sistemsko ureditev na tem področju. -m-

Šola stoji in pade z učiteljem

Materialni problemi našega šolstva, zlasti osnovnega, so težki. A zdi se, da bomo vsem drugim težavam prej kos kot personalnim. Letos poteka rok, ko bi si učitelji morali pridobiti z zakonom predpisano izobrazbo. Seveda bo treba upoštevati izjeme, ko posamezniki iz objektivnih razlogov niso mogli doštudirati v roku. Vsekakor pa o pomanjkanju kvalificiranih učiteljev ne moremo več govoriti v Sloveniji tako na splošno. V mestih učiteljev ne primanjkuje. Drugače pa je z odročnimi šolami na podeželju, kjer učiteljev seveda še zelo primanjkuje. To pa je v resnici težak in zapleten problem, za katerega se zdi, da bomo morali sprejeti določene ukrepe oziroma se dogovoriti za dolgoročno strategijo, kako pridobiti dovolj učiteljev za podeželje.

Nekdo s področja ptujske temeljne izobraževalne skupnosti je pred dnevi na skupščini Izobraževalne skupnosti SR Slovenije dejal, da je očitno v mehanizmu kadrovanja učiteljev nekaj odpovedalo. Ravnatelj odročnih šol zaposluje dijake (tako kot pred leti!), študente, ki niso dokončali študija, čakajo na mlade ljudi pred vrati pedagoških gimnazij in pedagoške akademije. Če namreč sploh nikogar ni, ki bi učil, tudi šole ni. Šola stoji in pade z učiteljem!

Predstavniki iz dolenske regije je na isti skupščini bil še bolj konkreten. Kljub temu, da v Sloveniji prav zdaj hočemo pospešiti razvoj malih šol in podaljšanega bivanja otrok v šolah, je dejal, moram povedati, da je pred kratkim skupščina občine Črnomelj sprejela sklep, da v Črnomlju ne bodo organizirali podaljšanega bivanja v šolah. Pritisk učiteljev v mesto je že zdaj zelo močan in če bi v Črnomlju zaradi podaljšanega bivanja otrok v šolah razpisali nova delovna mesta, bi z odročnih šol prišli v mesto učitelji, ki jih tam ne morejo pogrešati. Otroci v mestih bi dobili „dvojnega“ učitelja, šolarji na vaseh pa izgubili „edinega“.

Glede reševanja tega problema je slišati danes več konkretnih predlogov. Še naprej naj bi izobraževalne skupnosti štipendirale čimveč mladih za študij pedagoških poklicev in jih tako na začetku učiteljevanja vsaj za nekaj časa pritegnile tja, kjer učiteljev najbolj primanjkuje. Še naprej je treba bolj stimulirati težja delovna mesta na odročnih šolah, čeravno se je treba zavedati, da je 20, 30 in večodstotno povišanje osebnega dohodka na šolah v oddaljenih krajih le kaplja v morje glede na to, čemu vse se morajo učitelji odpovedati, če se odločijo za podeželje. Nekdo je v šali dejal, da je včasih bilo lažje, ko je g. minister v imenu njegovega veličanstva prenešal učitelja, ki pa je imel perspektivo, da sčasoma pride s hriba v dolino (če je bil seveda lojalen!).

Danes seveda nihče ne misli, da bi lahko z dekreti premeščali učitelje po vaseh. Toda ob dobri stimulaciji in nekem zagotovilu za perspektivo, bi mogoče vendarle tudi več mladih učiteljskih parov lahko pridobili za ta težka delovna mesta. Morebitna konkretna akcija Zveze mladine Slovenije, s katero bi pridobivali mlade učitelje za odhod v odročne kraje, se nam ne bi smela zdeti „preveč kitajska“. Najvažnejše pri tem je, da bi z dolgoročno kadrovske politiko zagotovili takim mladim ljudem, da potem, ko so ostali v odročnem kraju na primer vsaj pet let, dobijo možnost zaposlitve v mestih in seveda za svoje bodoče družine tudi primerno stanovanje. Primerno stanovanje za svojo družino pa tudi v primeru, če bi se odločili ostati na podeželju, saj končno tudi razvoj komunikacijskih sredstev vedno bolj približuje podeželje manjšim in večjim središčem.

V tovarni Totra so vezalke, vrvice in elastika še vedno eden glavnih proizvodov. Lani so izdelali samo vezalk za 15 milijonov dinarjev in poleg ostalega trga pokrili kar 90 % potreb po vezalkah pri naših proizvajalcih obutve. In lani, to se je zgodilo prvič, so na sejmu v Beogradu podelili zlato košuto Totrini vezalki. — Poleg že tradicionalnih izdelkov so v Totri že pred osmimi leti začeli izdelovati cevi iz polietilena. Prav letos v začetku aprila pa bo začel delati obrat za izdelavo drenažnih in vodovodnih cevi iz PVC. Ko bo stekla ta proizvodnja, računajo, da se bo njihov promet povečal od 50 na skoraj 90 milijonov dinarjev letno.

PO IV. SREČANJU GOSTINSKIH DELAVCEV KOROŠKE V MEŽICI

Številne naloge gostincev

Na srečanju tradicionalnega, tokrat že 4. srečanja gostinskih delavcev Koroške — letos je bil pokrovitelj republiški odbor Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije — so med drugim ugotovili, da je gostinstvo na Koroškem preveč razdrobljeno, večina gostinskih delovnih organizacij pa ustvarja tudi premalo dohodka, da bi se lahko odločalo za večja investicijska vlaganja. Zato bo ena od temeljnih prihodnjih nalog združevati gostinsko dejavnost in jo tudi po strokovni plati izboljševati, doseči pa bo treba tudi še večjo povezanost gostinske in turistične dejavnosti, da bodo lahko kompletirali turistično ponudbo in privabili na Koroško — v ta del Slovenije, ki ga Slovenci še vse premalo poznajo — še več turistov.

Poudariti velja, da se srečanj v Mežici udeležuje iz leta v leto več gostinskih in turističnih delavcev. Enkrat v letu je njihov dan. Delati morajo sicer vse nedelje, vse praznike in le malo je časa za medsebojno spoznavanje in pomenke. Mežiška srečanja so zato priložnost za izmenjavo izkušenj, pa tudi za to, da se pomerijo v športnih večerih. (ma)

Na srečanju tradicionalnega, tokrat že 4. srečanja gostinskih delavcev Koroške — letos je bil pokrovitelj republiški odbor Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije — so med drugim ugotovili, da je gostinstvo na Koroškem preveč razdrobljeno, večina gostinskih delovnih organizacij pa ustvarja tudi premalo dohodka, da bi se lahko odločalo za večja investicijska vlaganja. Zato bo ena od temeljnih prihodnjih nalog združevati gostinsko dejavnost in jo tudi po strokovni plati izboljševati, doseči pa bo treba tudi še večjo povezanost gostinske in turistične dejavnosti, da bodo lahko kompletirali turistično ponudbo in privabili na Koroško — v ta del Slovenije, ki ga Slovenci še vse premalo poznajo — še več turistov.

Delavska enotnost praznuje letos — če smo natančni: 20. novembra — 30. obletnico svojega izhajanja. Ob tem častitljivem jubileju pa smo pripravili za naše bralce in za naše prijatelje prijetno presenečenje. V redakcijo smo namestili dva velika bobna sreče in ju napolnili z bogatimi nagradami. In zavrteli ju bomo vsak mesec tja do 20. novembra, vsak mesec pa vas čaka novo presenečenje.

PRVO KOLO KMALU!

Obljubili smo že, da bomo vsakokrat med 15. in 25. v mesecu zavrteli naša bobna sreče, objavili imena srečnih izžrebancev pa tudi razpis novega kola naše nagradne igre.

Izid prvega kola naše nagradne igre bo objavljen v številki Delavske enotnosti, ki bo izšla 25. marca letos. Izžrebali bomo:

- 10 naročnikov, od katerih bo vsak prejel bogato kolekcijo proizvodov znane ljubljanske tovarne Ilirija, naše uredništvo pa bo vsakemu izžrebanecu zagotovilo brezplačno naročnino na naš list za naslednjih 12 mesecev.

- 3 kupone zbiralcev novih naročnikov, ki vsakomur prinašajo enodnevni izlet za dve osebi v Pulj z letalom DC-9 podjetja Inex Adria aviopromet s prevozom do letališča Brnik in kraja stalnega bivališča.

KDO LAHKO SODELUJE V NAGRADNI IGRI

Prvi boben sreče je razerviran za vsakogar, ki bo naročil Delavsko enotnost na dom in plačal za prihodnjih 12 mesecev celotno naročnino 26 dinarjev. Vanj smo dali tudi

imena vseh, ki so naročnino za Delavsko enotnost že doslej sami plačevali in so jo obnovili tudi za letos.

Drugi boben sreče pa je namenjen tistim, ki se bodo odločili pridobiti nove naročnike na naš list. Vsakdo in vsi z enakimi možnostmi lahko postanejo zbiralci novih naročnikov. Kdor pa bo med svojimi znanci, prijatelji, tovariši ali sodelavci zbral po pet novih naročnikov, ki bodo tudi poravnali naročnino za prihodnjih 12 mesecev, bo vsakokrat prejel lepo knjižno darilo in kupon za nagradno žrebanje.

Obljubili smo že, da bomo nagradili tudi občinske sindikalne svete, ki širijo svoj list med članstvom. Tolažilni nagradi — dva družinska š.tora — bomo podelili ob koncu junija, za sklepno slovesnost ob 30. obletnici delavske enotnosti pa smo pripravili presenečenje.

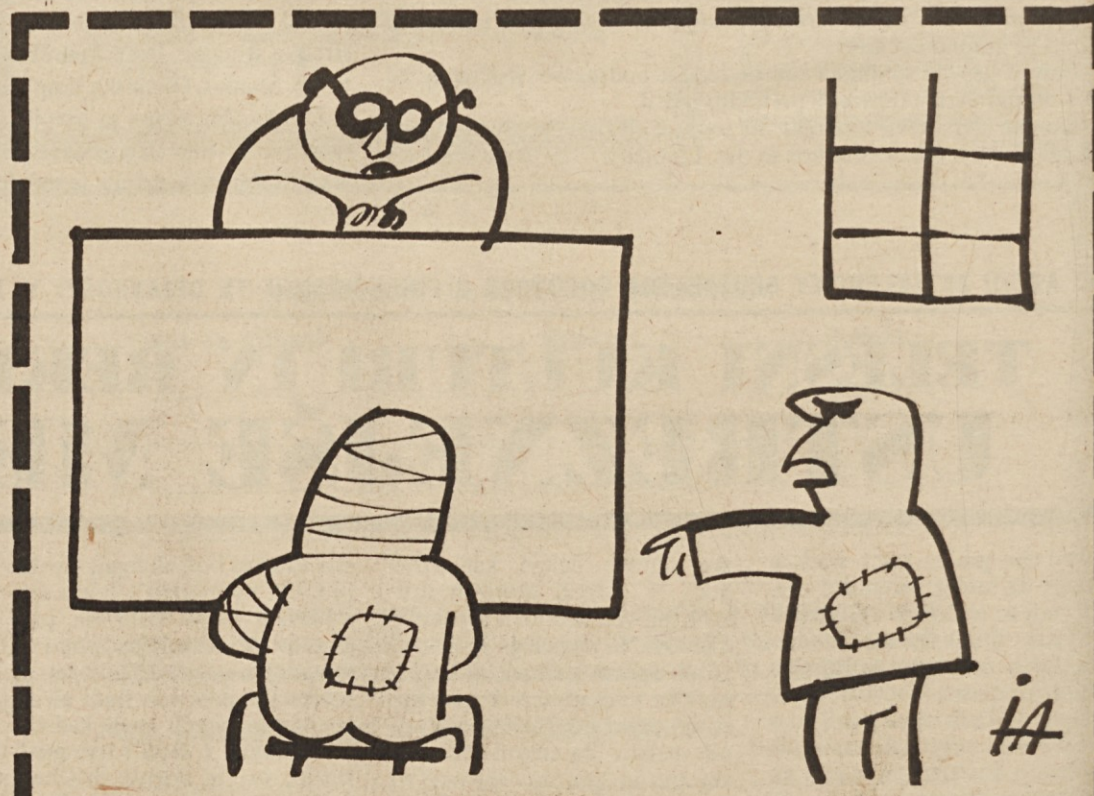
Nagradili bomo:

- občinski sindikalni svet, na območju katerega se bo letos najbolj dvignilo število naročnikov;
- občinski sindikalni svet, na območju katerega bo letos najbolj porasel odstotek naročnikov v primerjavi s številom zaposlenih.

ŠE TO POVEJMO!

Vsi, ki smo jim namenili bobna sreče, sodelujejo do konca naše nagradne igre. Pravico do žrebanja v naslednjem kolu izgubi le tisti naročnik, ki mu je žreb že dodelil nagrado, zbiralcem naročnikov pa bomo uničili samo izžrebani kupon, vse drugo pa pustili v bobnu.

ŠE JE ČAS, DA SODELUJETE V PRVEM KOLU NAŠE NAGRADNE IGRE! TUDI VI POSTANITE PRIJATELJ DELAVSKE ENOTNOSTI, KI IZHAJA ŽE 30 LET! DELAVSKA ENOTNOST — ZANESLJIVO NAJČENEJŠI TEDNIK NA TRŽIŠČU!

Sodnik: — Zakaj ste fizično napadli tovariša Siromahovška?
Obtoženec: — Rekel mi je, da sem reven, ko pa vendar vemo, kako neustrezen je ta izraz v naši družboslovni teoriji...